THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
OCT 31 1949
ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS
New York Public Library 470 Fifth Ave.

VIENYBĖ

Lithuanian National Weekly

LXIII M., Nr. 43 BROOKLYN, N. Y. PENKTADIENIS, 1949 M. SPALIO - OCTOBER 28 D. KAINA 10 C.

Spalio 19 d. kardinolas Spellmanas specialioje audiencijoje priėmė Lietuvos diplomatijos šefą ministrą Stasį Lozoraitį. Juos matome centre. Dešinėje — prel. Jonas Balkūnas ir adv. Antanas Olis. Kairėje — gen. konsulas J. Budrys ir dr. B. Dirmeikis.

Šiandien Lietuva Jungt. Tautose

Katrie katriems?
Apie Dailės Parodą
Višinskis prakišo
Jungtinės Tautos

JUOZAS TYSLIAVA

Buvę tremtiniai, atvykę į šią šalį, skuba dėkoti savo geradariams, savo globėjams.

Dėkojama jiems asmeniškai, spaudoje ir per radiją.

Bet ar Amerikos lietuviai, kurių dėka, tiesa, jau atvyko apie 15,000 mūsų tautiečių, yra matę kitą medalio pusę?

Ar jie, kartais, nepagalvoja, kad tie tūkstančiai naujų lietuvių — geradaris lietus mūsų išdžiūvusiai kultūros dirvai?

Juk tai ir yra tas "naujas kraujas", apie kurį tiek metų buvo šnekėta.

Taigi, dar didelis klausimas, katrie katriems mes turėtume dėkoti?

**
*

Lietuvių Dailės Paroda New Yorke, nelyginant tas laivas, jau išplaukė į atvirą jūrą.

Spalio 20 d. atidarytą, bet tik šiomis dienomis galutinai įrengtą, ją lanko vadinami inteligentai ir paprasti, eiliniai žmoneliai.

Kitų miestų lietuviai net autobusais, ištisomis ekskursijomis, vyksta tos meno parodos pažiūrėti.

Tai ypač geras, džiuginantis reiškinys.

O, kad toje parodoje yra daug ko pažiūrėti ir pamatyti, tai jau aišku visiems tiems, kurie joje lankėsi.

**
*

Nepaisant Višinskio protestų, į Jungtinių Tautų Saugumo Tarybą išrinkta Jugoslavija, o ne Čekoslovakija, kaip to norėjo Maskva.

O čia dar, lyg tyčia, mūsų Achesonas, rodydamas visus savo ironijos dantis, Višinskiui atkirto:

"Valstybė, norėdama patekti į Saugumo Tarybą, neprivalo būti Sovietų Sąjungos satelitu..."

Aplamai, ta maršalo Tito valdoma Jugoslavija — skersas kaulas Sovietų Sąjungos gerklėje.

Ko gero, Tito dar sukurs naują internacionalą...

**
*

Praeitą pirmadienį ant East upės kranto New Yorke įvyko labai iškilmingos ceremonijos.

Tai buvo Jungtinių Tautų rūmų kertinio akmens ceremonijos.

Teisingai JT Pilnaties pirmininkas Romulo pastebėjo, kad "ši Amerikos dalis dabar priklauso pasauliui."

Bet... ar pasaulis priklausys šiai **Amerikos daliai**, kur dabar statoma Jungtinių Tautų sostinė?

Ar pasaulis eis tais keliais, kuriais eina Amerikos demokratija?

Ir Tautų Sąjunga buvo pasistačiusi labai gražius rūmus...

**
*

Jungtinės Tautos įkurtos pasaulio taikai saugoti, — ar ne?

Tuo tarpu prezidentas Trumanas, atvykęs į tas kertinio akmens ceremonijas, sako, kad reikėtų susitarti nevartoti atominės bombos...

Kas iš tų kalbų apie taiką, jeigu ruošiamasi karui.

Kokia kalba gali būti apie taiką, jeigu visa eilė mažų tautų, jų tarpe ir mūsų Lietuva, baigiama sulyginti su žeme.

Juk tai tušti žodžiai.

**
*

Šių žodžių autoriui ne kartą yra tekę būti Tautų Sąjungos posėdžiuose.

Kokias gražias, kokias skambias kalbas apie taiką, būdavo, sakydavo Briandas!

O kur paskui atsidūrė ta politikų, diplomatų ir žurnalistų šlovinama Tautų Sąjunga?

Ir viskas dėlto, palyginus su Jungtinėmis Tautomis, Tautų Sąjunga buvo ta tribūna, iš kurios galėdavo prabilti ir mūsų mažoji tėvynė.

O dabar?..

Jungtinės Tautos ir klausyti nenori jos skundo.

Delegacijas ir žurnalistus pasiekė keli memorandumai iš Lietuvos ir kitų Europos sluoksnių.

Prancūzijoje gyvenančių lietuvių, latvių ir estų memorandumas yra įtrauktas į Žmogaus Teisių Komiteto dokumentų sąrašą.

Spalio 17 d. plačiai paskliido keliolikos tautinių komitetų pateiktas memorandumas, atsiųstas iš Londono. Lietuvos vardu šį memorandumą pasirašė VLIK'o pirm. Mykolas Krupavičius.

Pora dienų vėliau delegatų ir žurnalistų rankas pasiekė Lietuvos Unijistų memorandumas.

Šiomis dienomis vėl pasklis atskiras VLIK'o memorandumas.

Spalio 20 d. kelioms delegacijoms parodžius didesnio susidomėjimo genocido klausimu, plačiai paskleistas pagarsėjęs niekšiškas "Sierovo Įsakymas", pagal kurio nuostatus šiandien maskoliai tremia lietuvius, latvius ir estus. To dokumento originalas yra Amerikoje, ir LAIC parūpino rusiško originalo nuotraukas su vertimais anglų, prancūzų ir ispanų kalbomis.

Įdomu, kad netgi vienas Jugoslavijos delegacijos narys nepabijojo "nagų nusvilti", jam gerai suprantamą rusišką tekstą skaitydamas.

Spalio 15 d. Socialės Komisijos posėdy britų delegacijos narė Mrs. Castle viešai apkaltino rusus vykdant genocido nusikaltimą Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje ir Kaukaze. Šiuo metu baltiečių memorandumai yra stropiai skaitomi. Nėra abejojimo, kad genocido klausimą besvarstant naujai bus kalbama apie Lietuvą ir kitus Pabaltijo kraštus.

Deja, didžiųjų valstybių delegacijos dar nėra pasiryžusios kelti Lietuvos, Latvijos, Estijos ir kitų pavergtų valstybių išlaisvinimo problemos. Kelios mažesnių valstybių delegacijos jau seniau rodė didesnio susidomėjimo šiuo klausimu.

TYRINĖJA ATOMĄ

Iš Oslo pranešama, kad Norvegijos mokslinių tyrimų komitetas savo metiniame pranešime skelbia apie padarytąją pažangą atomo tyrinėjimų srityje. Urano rūdos iškasimas Seles kloniyje vykęs sėkmingai, kas davęs daugiau galimybių išplėsti tyrimus. Pirmieji atominių žaliavų sandėliai esą įrengti Oslo apylinkėse, o Oslo, Bergen ir Trondheim universitetai jau esą aprūpinti atominių tyrimų aparatais. Vien pereitais metais iš Oak Ridge, Tenn., kraštą papasiekusios 26 radioaktyvių metalų siuntos, kurių keletas panaudota medicinos tikslams, o visos kitos mokslininams tyrimams fizijologijos, metalurgijos ir kt. srityse.

PADĖJO JUNGTINIŲ TAUTŲ RŪMAMS KERTINĮ AKMENĮ

Jungtinių Tautų organizacijos gyvavimo ketverių metų sukakties dieną — spalio 24-ąją New Yorke įvyko iškilmės, skirtos padėti simboliškąjį kertinį akmenį naujai statomiems Jungtinių Tautų rūmams.

Iškilmėse dalyvavo dešimtys tūkstančių žmonių. 12,05 val. savo pirmojo nepaprasto plenarinio posėdžio susirinko JT pilnaties nariai atvirame ore. Po to konferencijos pirmininkas gen. Ch. Romulo pasakė atidarymo kalbą, kurią sekė JAV atstovo JT Warren R. Austin, New Yorko mero W. O'Dwyer ir New Yorko gubernatoriaus Th. E. Dewey kalbos.

Pačiame centre buvo prezidento Trumano kalbą, kurios pasakyti ir dalyvauti iškilmėse, jis buvo specialiai atvykęs iš Washingtono. Pačias iškilmes prezidentas pavadino "aktu nesugriaunamo pasitikėjimo galutine Jungtinių Tautų darbo sėkme". Jungtines Tautas jis palygino su Jungtinėmis Amerikos Valstybėmis, kurios taikingu darbu siekia bendrų tikslų. Jis priminė visas priežastis, kurios veda prie tarptautinių nesutikimų, trukdydamos pastovios taikos sukūrimą. Perėjęs prie atominės bombos, jis nurodė jos kontrolę kaip stipriausį taikos faktorių, pabrėždamas, jog Jungtinės Tautos savo tikslus pasieks tik tada, kai didžiosios pasaulio valstybės šiuo klausimu bus vieningos.

Po prezidento kalbos JT gen. sekretorius Trygve Lie padėjo simbolinį kertinį akmenį, kuriame įtalpintoje dėžutėje buvo Jungtinių Tautų chartos nuorašas su valstybės vyrų parašais, pasaulio žmonių teisių deklaracija ir šių iškilmių aprašymas.

Iškilmes uždarė JT gen. sekretorius Trygve Lie, pasakydamas kalbą.

BRITAI NORI SUTAUPYTI 280 MILIJONŲ SVARŲ

D. Britanijos vyriausybė, norėdama išvengti infliacijos, kuri gresia kraštui, nuvertinus svarą, parengė taupymo planą. Iš viso norima sutaupyti apie 280 milijonų svarų.

Naujasis taupymo planas, kurį ministeris pirmininkas Kl. Attlee patiekė žemuosiuose Rūmuose, numato aprėžti krašto importą iš dolerio kraštų 400 milijonų dolerių sumoje. Smarkios sumų redukcijos numatytos visose viešojo gyvenimo srityse.

Anglai, kurie jau ir taip gana kukliai gyveno, dabar bus priversti dar labiau susiveržti. Benzolis ir kai kurie maisto produktai pabrangs. Taip pat ir už vaistus, kuriuos anglai anksčiau gaudavo nemokamai pagal ligonių kasų įstatymus, dabar gaus mokėti po 14 centų (1 šilingą) mokesčių už kiekvieną receptą. Mokyklinio amžiaus vaikai apdedami vieno peno mokesčiu už priešpiečius mokyklose. Taip pat išjungiamos kai kurios mokyklinių autobusų linijos. Maitinimo ministerijos aparate numatyta atleisti per 300 valdininkų. Iš statybos skyriaus plano nubraukta didelis nuošimtis naujai statytinų namų. Labai paliestos ir kitos sritys.

Ministeris pirmininkas savo pranešime pabrėžė, kad svaro nuvertinimas britams suteikias galimybę išplėsti krašto gamybą, o taip pat ir sustiprinti savo pozicijas prekyboje, nesumažinant bendro pragyvenimo lygio. Savo kalboje per radiją jis kvietė britų tautą tinkamai suprasti ir įvertinti esamos padėties rimtumą.

— 10 iš 11 nuteistųjų JAV komunistų vadų gavo po 5 metus kalėjimo ir 10,000 dolerių pabaudos. 11-tasis komunistų vadas Robert Thompson, kuris paskutiniojo karo metu dalyvavo fronte ir yra gavęs atžymėjimų, dėl šių šveinančių aplinkybių tegavo 3 metus kalėjimo ir tokią pat piniginę pabaudą.

Buvo manyta, jog nuteistieji gaus bent po 10 metų kalėjimo ir tokią pat baudą, tačiau pasirodė, kad įstatymas, kuriuo pasiremiant jie buvo teisiami, kalėjimo bausmę buvo pakeitęs į 5 metus.

AMERIKOJE IR PASAULYJE

— JAV komerc. departamentas praneša, kad šių metų pradžioje JAV viešosios ir privatinės skolos siekė 429,400,000,000 dolerių, o per 12 mėn. padidėjusios 14,000,000,000 dol. Kiekvienam JAV gyventojui išdalijus po lygiai, tektų 2,875 dol. skolos.

— Iš Londono pranešama, kad šiuo metu sovietai gamina du tipus keturmotorių raketinių bombonešių, kurie pajėgtų atominę bombą nunešti į norimą priešo vietovę. Šie bombonešiai galį pakelti 5000 svarų krovinio ir gali nuskristi nuo 1000 — 1500 mylių.

— Ryšium su finansiniais sunkumais Prancūzijoje atsiradusi kabineto krizė dar nesibaigė. Nuo spalio 6 d. nepavyksta sudaryti naują vyriausybę. Paskutiniuoju metu prezidentas naująjį kabinetą sudaryti buvo pavedęs G. Bidault, kuris 1946 m. vadovavo provizorinei krašto vyriausybei, o vėliau buvo užsienių reikalų ministeriu.

— 46 dienas užtrukęs Missouri - Pacific geležinkelininkų streikas baigėsi. 7200 mylių ilgumo geležinkelių tinklas, besitęsiąs net per 10 valstybių, dėl visuotinio streiko buvo visiškai sustojęs. Šis streikas buvo vienas ilgiausių ir nuostolingiausių JAV geležinkelių istorijoje.

— Belgijos karalius Leopoldas vis dar ketina sugrįžti į sostą. Politiniuose sluoksniuose manoma, kad visiškai galimas dalykas, jog Belgijoje bus paskelbtas tuo reikalu plebiscitas. Belgijos buv. ministeris pirmininkas Spaak pareiškė, kad karalius daug labiau kraštui pasitarnautų, jei jis iš viso į ji nesugrįžtų.

— Buvęs Tito armijos aviacijos vado pavaduotojas gen. maj. Pero Popivoda, kuris vėliau pabėgo ir dabar Bulgarijoje panaudojamas akcijai prieš Tito, pareiškė, kad anksčiau ar vėliau Jugoslavijoje prieis prie pilietinio karo. Esą, patriotų ginkluotas pasipriešinimas niekais paversiąs visus imperialistinius planus.

— Taupymo sumetimais Anglija nutarė artimiausiu metu nestatyti naujų kovos laivų. Šiuo metu ji turi jų penkis, kurių seniausias yra statytas prieš 10 metų, o jauniausiasis — prieš 5 m.

— Britų licencijuotas laikraštis iš Frankfurto pranešė, kad 1,200 rytų Vokietijos policijos su prieštankiniais ir sunkiaisiais priešlėktuviniais pabūklais pasiųsta Jugoslavijos pasienin sustiprinti Bulgarijos pajėgų.

— Londone dviejų dienų pasitarimams susirinko JAV diplomatiniai atstovai, akredituotieji prie Rytų Europos valstybių vyriausybių.

— Argentinoje 24 val. sustreikavo 100,000 mėsos perdirbimo darbininkų, protestuodami prieš pramonės darbininkų atleidimą.

— JAV konsulatas Dairene, kuris yra sovietų kontroliuojamas, dėl nuolatinių Kinijos komunistų trukdymų, turėjo būti uždarytas. Sovietų įstaigos atsisakė duoti vicekonsului Gleysteen leidimą per Port Arthurą vykti į Mukdeną, norint patirti tenai esančio konsulato JAV padėtį.

— Kaltinant už ryšių palaikymą su vakarinėmis valstybėmis, Lenkijoje ir Čekijoje vėl pradėti tarnautojų areštai. Varšuvoje dingo visa eilė užsienių ir žemės ūkio ministerijos aukštųjų tarnautojų.

— Sovietų jaunimo laikraščio Komsomolskaja Pravda pranešimu, centrinėje Azijoje negro dainininko Paul Robesono vardu pakrikštyto kalno viršūnėje kirgizų jaunimas pastatęs dainininko biustą.

— Keturi aukšti Vengrijos karininkai, kurių tarpe buvo ir gen. ltn. G. Palefy, buv. Vengrijos kariuomenės vadas, kaltinti bendradarbiavus su Vakarais ir Jugoslavija, norint nuversti komunistinį režimą, pakarti pereitą savaitę.

LIETUVIŲ DAILĖS PARODĄ NEW YORKE KASDIEN LANKO GAUSIOS MINIOS

Pirmasis lietuvių visuomenės susidomėjimas Lietuvių Dailės Paroda New Yorke vertas ypatingo pagyrimo. Per pirmąsias keturias dienas parodos lankymas buvo tikrai džiuginantis. Šeštadienį ir sekmadienį parodos salė buvo be pertraukos pilna žmonių. Įvairios ekskursijos iš Naujosios Anglijos lietuvių kolonijų sudarė parodos lankytojų daugumą. Šeštadienį buvo kelių šimtų žmonių ekskursijos iš Hartfordo, iš Waterbury ir New Britaino. Jas suruošė vietiniai parodos komitetai ir atskiri parodos bilietų platintojai. Sekmadienį lankėsi ekskursijos iš Manchesterio ir New Britaino. Nors dar praeis kelios dienos, kol galutinai bus sutvarkyti ir išstatyti paskutinieji dailės darbai, tačiau lankytojai jau ir dabar galėjo pasigėrėti parodos vaizdu, joje išstatytais paveikslais ir išsinešti kuo geriausius atsiminimus.

Parodos lankytojai galėjo įsigyti meninės vertės tautodailės dalykų, vertingų knygų bei suvenirų. Popietinėje programoje kas dvi valandos buvo rodoma įspūdinga filma iš lietuvių tremtinių gyvenimo. Ji jaudinančiais vaizdais primena kiekvienam lietuviui tremtinių likimo sunkųjį kelią. Ji parodo amerikiečiams lietuvių tremtinių valią, kantrybę ir ištvermę gyventi, dirbti ir kovoti toliau už savo kraštą, savo šeimos ir savo paties geresnę ateitį.

Džiugu pastebėti, kad pradinis lietuvių ir kitataučių dėmesys parodai žada labai gerų ir naudingų vaisių Lietuvos bylos garsinimui. Tokį bendrą reikalą reikia remti bendromis pastangomis. Ir tegul visi lietuviai, kuriems Lietuvos ateitis yra jų garbės ir jų pasididžiavimo reikalu, jungsis savo aukomis, savo lankymu ir parėmimu prie didelio Lietuvos teisingos bylos gynimo kultūros priemonėmis.

DARBININKŲ STREIKAI DIDINA JAV BEDARBIŲ SKAIČIŲ

Associated Press žiniomis, šiuo metu Jungtinėse Amerikos Valstybėse bedarbių skaičius siekiąs beveik 3,873,000 asmenų. Manoma, kad užtrunkantis plieno darbininkų ir angliakasių streikas šį skaičių dar žymiai pakels.

Tačiau iš šio bendrojo skaičiaus per milijoną sudaro streikuojantieji, kai tuo tarpu visi kiti arba gauna nuolatinę bedarbio pašalpą arba darbo ieško.

Paskutiniuoju laiku padėtis pablogėjo todėl, kad daugelis mažesniųjų firmų, kurių plieno ir anglies atsargos baigiasi, atleido didesnius kiekius darbininkų. Toliau didelį skaičių bedarbių laikinai sudarė geležinkelininkai. Ateinančiam mėnesiui daug darbininkų atleisti projektuoja automobilių pramonė, o fabrikai, kurių gamyba pagrindinai remiasi plienu, jau visiškai neturi atsargų.

Prekybos ministerio Sawyer manymu, jei plieno streikas užtruks ligi gruodžio 1 d., JAV turės 5 milijonus bedarbių. Tuo atveju krašto ūkiui bus padarytas didelis nuostolis. Tačiau tie 5 milijonai, jei jie ir būtų, toli gražu neprilygsta dar 1933 depresijos metams, kada bedarbių skaičius siekė 14 milijonų.

Ir šis 5 milijonų skaičius pokariniam laikotarpiui, palyginti, būtų rekordinis, nes 1946 m. pabaigoje, sustreikavus plieno, skerdyklų, elektros įrengimų fabrikų ir sunkvežimių šoferiams, jų bendras skaičius tesiekė 1,6 milijono. Dabar gi nors tik plieno ir anglies kasyklų darbininkai sudaro didžiausių sunkumų, bet faktinai ir visoje eilėje kitų pramonės šakų sustojęs darbas. Bet jose iš viso tepaliesta vos apie 65,000 darbininkų ir tai daugiausia dirbusių aliuminijaus, medžio apdirbimo, statybos ir gumos fabrikuose, medvilnės verpyklose, geležinkeliuose ir kitur. Labiausiai šių streikų metu buvo paliesta Californijos valstybė, kurioje streikan išėjo 34,505 darbininkai, kurių tarpe 25,450 dirbo metalo apdirbimo ir statybos fabrikuose. Anglies ir plieno streikas skaudžiausiai atsiliepia Pennsylvanijoje, kur streikuoja 280,000 darbininkų anglies kasyklose ir plieno fabrikuose, o 50,000 ryšium su tuo turėjo būti atleista iš šalutinių fabrikų.

Streiko įtakoje geležinkeliai ligi šiolei turėjo atleisti 47,000 darbininkų, plieno apdirbimo fabrikai — 27,000 ir kitos įmonės — 8,000. Prie streikuojančiųjų 500,000 plieno darbininkų ir 380,000 angliakasių, paskutiniu metu dar prisidėjo ir 16,000 aliuminijaus darbininkų.

Lankosi Portugalijoj

Ispanijos diktatorius gen. Franco su savo užsienių reikalų ministeriu Martin Aartaljo, karo laivu, lydimu kitų karo laivų ir naikintuvų, atvyko į Portugaliją.

Oficialiai pranešta, kad šis jo apsilankymas yra revizitas Portugalijos prezidentui Antonio Carmona, kuris čia lankėsi dar prieš pilietinį karą. Tačiau iš kitų šaltinių pranešama, kad ši diktatoriaus kelionė turi svarbios politinės reikšmės, nes gen. Franco susitiks su Portugalijos ministeriu pirmininku ir kitais krašto vadovaujančiais asmenimis.

Šiuo metu Ispanija su Portugalija turi draugiškumo sutartį. Portugalija, kaip žinia, yra prisijungusi prie Atlanto Pakto valstybių ir visiškai neslepia noro, kad ir Ispanija tą patį padarytų.

Prieš išvykdamas į Portugaliją, gen. Franco Madride konferavo su JAV kongreso nariais, kurių dauguma aiškino, kad netrukus ir Ispanija būsianti į Atlanto Paktą įtraukta.

PASIDAVĖ VALDŽIAI

Čekoslovakijos Romos katalikų vyskupai pasitraukė iš kovos su komunistų valstybe, kad tuo būdu būtų galima išgelbėti iš kalėjimų šimtus kunigų.

Iš Prahos pranešama, kad netolimoje ateityje numatomas pasitarimas tarp bažnyčios ir valstybės vadų. Tame pasitarime, sakoma, būsianti pasirašyta speciali sutartis tarp valstybės ir bažnyčios.

Tuo tarpu, pagal naują įstatymą, Čekoslovakijos katalikų kunigai turės prisiekti ištikimybę valstybei, kuri, savo keliu, kunigams mokės algas.

Amerikos Lietuvių Savaitė

HARTFORDO LIETUVIAI Ragina dalyvauti Kongrese

Spalio 23 d., sekmadienį, 3 val. po pietų klubo auditorijoje įvyko TMD koncertas ir komedijos vaidinimas. Programoje dalyvavo Worcesterio menininkai.

— Lietuvių paroda New Yorke Hartfordo lietuvių bus gausiai lankoma. Nemažiau 200 lietuvių rengiasi vykti automobiliais, autobusais ir traukiniais į parodą. Šios parodos organizacinį darbą vykdo Stankevičienė ir Al. Sabeika.

— Sveiksta mūsų klubo šulas Pilkauskas, kuris po operacijos tam tikrą laiką buvo ligoninėje, o dabar, jo draugų ir pažįstamų lankomas, sveiksta namuose. Klubiečiai laukia jo sugrįžimo į klubo vairavimą.

Serga Kostas Vailonis, mūsų "liaudiška poetas", jis guli Hartfordo ligoninėje. D. Bukauskaitė iš Windsor, TMD narė ir klubietė, sugrįžo iš ligoninės. Taip pat Vincas Rutkus jau pasveiko ir grįžo prie darbo. O. Bukauskaitė gavo daug sveikinimų ir gėlių.

Klubo biznio vedėjas A. Ambrozas rengiasi prie savo metinės šventės, kurios proga įvyks pobūvis su draugais ir klubiečiais. Visi kolegos laukia A. Ambrozo šventės mūsų klube.

— Dr. V. Kudirkos mirties 50 metų sukakčiai paminėti bus rengiama iškilminga akademija. Tuo rūpinasi vietos TMD 66-to skyriaus nariai. Teko girdėti, kad prof. M. Biržiška bus kviečiamas su paskaita. Po to meninė programa. Visos minėjimo išlaidos bus apmokėtos TMD skyriaus iždo pinigais, todėl nebus nieko imama už įėjimą.

"V" Rep. MC.

RUOŠIA KNYGĄ IŠ KARO ATSIMINIMŲ

Chicago, Ill. — Casey Deveikis, chicagiečiams žinomas Margučio kasdieninių lietuviškų radijo programų vyriausias pranešėjas, baigia ruošti spaudai savo naują knygą, kuri vadinasi The Eager Beaver Regiment. Joje vaizduojamas 1303-čio Inžinierių Pulko likimas antrojo Pasaulinio Karo metu. Šis pulkas tarnavo ne tik Europos kraštuose, bet ir Pacifiko salose.

Europoje 1303-čias Inžinierių Pulkas buvo dalimi garsios Trečiosios Armijos, vadovaujant gen. G. S. Patton, Jr. 1303-čias Amerikos Inžinierių Pulkas pastatė 17,000 pėdų pastovių tiltų (ir beveik tiek pat laikinių tiltų), kurie buvo reikalingi generolo Patton Armijai persikelti kovų metu. Jų tarpe buvo ir aukščiausias, ilgiausias ir plačiausias karinis tiltas pasaulyje viršuje Reino upės. Pasibaigus karui Europoje, 1303-čias Inžinierių Pulkas tuojau buvo perkeltas į Filipinų salas, iš kur jie atkeliavo su pirmąja Amerikos kariuomenės banga į Tokio, Japoniją, įkurti generolo Douglas MacArthur vyriausią raštinę Amerikos Pasiuntinybės Rūmų griuvėsiuose.

Pastebėtina, kad kapitonas C. Deveikis, dar prieš užbaigdamas knygos paruošimo darbą, ja buvo sudominęs nemažą skaičių žmonių ir turėjo nemažai reklamos anglų spaudoje. Amerikos karo Inžinierių Sąjungos žurnalas The Military Engineer, ligšiol yra atspausdinęs tris atskiras ištraukas iš knygos, o dabar ketina atspausdinti ketvirtąją. Pačios knygos pasirodymo laukiama šią žiemą.

ALT KONGRESAS JAU ČIA PAT

Didysis istorinis įvykis — Visuotinis Amerikos Lietuvių Kongresas — jau čia pat. Lapkričio 4, 5 ir 6 d.d. Hotel New Yorker patalpose New Yorke posėdžiaus Amerikos lietuvių atstovai. Daugelis draugijų jau išrinko savo atstovus ir organizuos piniginę talką spalio mėn.

Kongreso posėdžių eiga

Mūsų Kongresas posėdžiaus Hotel New Yorker didžiojoje salėje, Grand Ballroom. Viešbutis yra 8-tos Avenue ir 34-tos gatvės kampe — veik skersai gatvės nuo didžiosios Pennsylvania geležinkelio stoties. Viešbutį pasiekti galima 8th Avenue požeminiu geležinkeliu, 7th Ave. IRT, arba 6th Avenue Independent ir BMT traukiniais.

Viešbutis rezervavo Kongreso reikalams 700 kambarių. Rezervacijai kortelės jau atspausdintos ir siuntinėjamos į kolonijas. Delegatų registravimas prasidės lapkričio 3 d. vakare — Kongreso išvakarėse. Kongreso darbų metu registracija vyks salės prieangy. Rengimo komiteto nariai budės "Parlor A" kambary.

Pagrindiniai Kongreso darbai vyks penktadienį ir šeštadienį, lapkričio 4 ir 5 dienomis. Jei reikės, posėdžiai bus tęsiami sekmadienį, lapkričio 6 d.

Šiuo metu ALT Vykdomasis Komitetas baigia tvarkyti darbotvarkę. Ji bus paskelbta, kai tik galutinai paaiškės referentų pavardės. Jau dabar yra žinoma, kad Kongrese kalbės eilė žymių valstybininkų ir veikėjų, ir, kad bent keturi mūsų visuomenininkai skaitys referatus pagrindiniais tautai rūpimais klausimais.

Pramogos

Atstovų laukia darbymetė. Betgi nenorima jų sveikatos pakirsti nuolatiniu posėdžiavimu: bus progų ir savitarpy arčiau susipažinti.

Tuo tikslu, pirmosios dienos posėdžius baigus, lapkričio 4 d., tarp 5,30 ir 8 val. organizuojamas priėmimas. Erdvioje salėje atstovai galės senus bičiulius susitikti, naujų draugų įsigyti, pasišnekučiuoti.

Atstovams dar nenorint skirstytis, pradės rinktis jaunuomenės būriai: nuo 9 val. vak. Juozo Tamošaičio - Thomas orkestras šokdins jaunus ir senus savo lietuviškų ir amerikietiškų šokių garsais.

Antrosios dienos darbus baigus, lapkričio 5 d. vakare bus didysis bankietas. Vėl bus progos išgirsti žymius kalbėtojus.

Galop, sekmadienio vakare bus muzikos ir literatūros vakaras.

Sekmadienį, lapkričio 6 d., 4 val. popiet, lietuviai susirinks šv. Patriko didingoje katedroje, 5th Ave., New Yorke.

Amerikos Lietuvių Tarybos iniciatyva, lapkričio 4—6 dienomis New Yorke įvyksta Visuotinis Amerikos Lietuvių Kongresas. Jis svarstys aktualiuosius mūsų tautos reikalus ir numatys veiklos kelią Lietuvai laisvinti ir Lietuvių Tautai išlaikyti.

Vyriausiasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, vertindamas dabartinę Lietuvos ir po visus pasaulio kampus blaškomų lietuvių padėtį, Kongresui skiria ypatingos reikšmės. Jungtinės Valstybės yra stipriausias ir įtakingiausias veiksnys pasaulyje. Jungtinėse Valstybėse susitelkęs didžiausias lietuvių kiekis. Iš Jungtinių Valstybių ir iš Jūsų mes tikimės tikros pagalbos, tiek kovojant dėl Lietuvos laisvės, tiek išlaisvintą Lietuvą atkuriant.

Šiandien pirmoji kiekvieno lietuvio pareiga — kovoti dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Sunkiausiomis Lietuvai valandomis JAV lietuviai yra sudėję daug kilnių aukų ir rodę dideli ryžtą. Mes tikime, kad ir dabar, kai Lietuva žudoma istorijoje negirdėtomis priemonėmis, Jūs, vienos minties vedami, gausiai rinksitės į Visuotiną JAV lietuvių Kongresą, aptarsite padėtį ir rysitės naujiems darbams. Kova dėl Lietuvos laisvės, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės organizaciniai reikalai, lietuvybės išlaikymas Amerikoje, tremtiniams tolimesnės pagalbos teikimas — sudarys esminį Jūsų svarstymą ir tarimų turinį.

Kongreso balsas Lietuvos laisvės reikalu veiks JAV politikai vadovaujančius veiksnius. Kongreso žodis šalpos reikalu padės išsaugoti vargan patekusius tautiečius. Kongreso pastangos lietuvybei Amerikoje išlaikyti grąžins mūsų tautai nuo jos kamieno tolstančius narius. Kongreso talka Pasaulio Lietuvių Bendruomenę sudaryti padės sutelkti visus lietuvius gyvybiniams Lietuvių Tautos uždaviniams.

Brangūs JAV lietuviai, visi ruoškitės į Kongresą, aktyviai jame dalyvaukite, gelbėdami Lietuvai sunkiausioje jos istorijos valandoje, tarkite geriausius kelius visų musų ateičiai.

Vardan tos Lietuvos vienybė težydi!

Vyriausiasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas
1949 m. spalio 11 d.

VĖLIAUSIAI ATVYKĘ LIETUVIAI

Spalio 5 d., laivu General Howze į New Yorką atvyko:

Ačas V., Chardon, Oh. — Aleksandravičius P., Jamaica Plains, Mass. — Bardauskas A., Chicago, Ill. — Brazauskaitė J., New York, N. Y. — Budrikas V. ir J., Elizabeth, N. J. — Choniauka O. ir š., Worcester, Mass. — Daulys K., Otsego, Mich. — Dovydaitis A., Cambridge, Mass. — Eteris A., Boston, Mass. — Garsys V. ir š., Worcester, aMss. — Galinauskas P. ir A., Waltham, Mass. — Gedgaudas V. ir š., Thibout, La. — Janusevičius K. ir R., Bynon, Pa. — Janušauskienė M., Boston, Mass. — Jakulis Z. ir š., Pattersonville, N. Y. — Jaudžemis K. ir š., Omaha, Neb. — Kardokas J. ir š., Baltimore, Md. — Kavaliauskas P. ir š., Gretna, Neb. — Kamaitis J., Sheboygan, Wis. — Kaulinis P. ir š., Ronselaer, Ind. — Kavaliauskas J. ir š., Ronsselaer, Wis. — Karelis J. ir š., Chicago, Ill. — Kamaitis S., Brooklyn, N. Y. — Kasperavičius J., Dickinson, N. Da. — Kozlowski I. ir D., Elizabeth, N. J. — Kovaliauskas B. ir O., Freesoil, Mich. — Kybartas K., New York, N. Y. — Kirss H., Cleveland, Oh. — Kiškis A., Worcester, Mass. — Lapė P. ir š., Virginia, N. Y. — Lukoševičius V. ir š., Chicago, Ill. — Lušaitis J. ir š., Phila, Pa. — Malinauskas R., Chicago, Ill. — Markys A., Baton Rouge, La. — Markauskas A., Indianapolis, Ind. — Merkytė A., Worcester, Mass. — Mickevičius K. ir š., Putnam, Ct. — Morkūnienė Ag., Hamond, La. — Meškauskas A., Wilkes Barre, Pa. — Miklaševičius K., Manhasset, N. Y. — Martinionis O., Cleveland, Oh. — Mažeika P. ir š., Maspeth, N. Y. Meškauskas L., Eddystone, Pa. — Navickas F. ir š., Manhasset, N. Y. — Neimerytė L., Oskaloosa, Iowa. — Pavilionytė A., Chicago, Ill. — Pranckevičius D. ir š., Brooklyn, N. Y. — Puodžiukaitis G., Richmond Hill, N. Y. — Puodžiūnas J., Euclid, Oh. — Pauliukonis M. ir P., Worcester, Mass. — Padolskis K., Brooklyn, N. Y. — Ramanauskas A., St. Louis, Ill. — Radvinauskas J., Omaha, Neb. — Sabaliauskas J., Chicago, Ill. — Smetonius K. ir E., Chicago, Ill. — Surkus S., Worcester, Mass. — Simanavičius J., Scranton, Pa. — Susmaras J. ir š., Chicago, Ill. — Šileikis J. ir š., Hammond, Ind. — Talalas J. ir O., Kenosha, Wis. — Tomkevičius G. ir š., W. Seattle, Wash. — Urbonavičius J., Port Jefferson, N. Y. — Varnauskas N. ir š., Waterbury, Ct. — Vilčinskas R. ir S., Manhasset, N. Y. — Widra E. ir š., Sheboygan, Wis.

JAU ATVYKO 14,000 LIETUVIŲ TREMTINIŲ

Spalio 25 d. laivu General Sturgis į New Yorką atvyko 109 lietuviai tremtiniai, tokiu būdu bendras skaičius atvykusiųjų lietuvių pagal DP aktą pasiekė 14,042.

IŠ AMSTERDAMO

Tai nedidelis miestas, bet tirštai apgyventas lietuviais. Bažnyčia, mokykla ir klubas yra lietuvybės tvirtovės. Čia išeiviai lietuviai stipriai yra įleidę šaknis. Ne tik biznyje vyrauja lietuviai, bet nemažai jų rasi ir valdiškose vietose.

Ligi šiol jau yra atvykusių per šimtą naujakurių lietuvių iš Vokietijos. Vieni greičiau įsikūrė, kiti dar sunkiau verčiasi, bet visi patenkinti ir aktyviai dalyvauja visuomeninėje veikloje.

Naujakuriai stengiasi paįvairinti lietuvių kolonijos gyvenimą.

Š. m. spalio 9 d. lietuvių bažnyčioje buvo operos solisto Stasio Liepos religinės muzikos koncertas. Spalio 16 d. Lietuvių Klube įvyko to paties Stasio Liepos ir solistės Emmos Tamošiūnaitės lietuviškų dainų ir arijų koncertas. Jiems akomponavo Veronika Motiejūnaitė. Koncertą vedė dramos artistas Juozas Olšauskas. Publikos prisirinko pilna klubo salė.

Koncertas pračjo dideliu pasisekimu. Publika buvo labai patenkinta.

K. J.

ROCHESTERIO LIETUVIAI Į DAILĖS PARODĄ NEW YORKE

Rochester, N. Y. — Čia plačiai organizuojamas bilietų platinimas vykstančiai Lietuvių Dailės Parodai New Yorke. Tuo reikalu praėjusį sekmadienį buvo sukviestas gausus susirinkimas, kuriame plačiau nušvietė parodos reikšmę pats jos organizatorius dail. L. Vilimas. Bilietų platinimu rūpinasi P. Saladžius.

Neseniai atvykęs į Rochesterį Lietuvių Dailės parodos organizatorius dail. Vilimas jau spėjo čia įsikurti ir gavo savo specialybėje vienoje didžiausioje Rochesteryje krautuvėje dekoratoriaus vietą.

Spalio 29 d. šv. Jurgio parapijos salėje tremtiniai ruošia didelį koncertą — balių su labai įdomia programa. Koncerto pelnas bus skiriamas Vokietijoje pasilikusiems ligoniams ir seneliams tremtiniams sušelpti.

Tikimasi, kad į šį koncertą gausiai atsilankys vietos lietuviai.

Čia rodomas didelis susidomėjimas įvykstančia Lietuvių Dailės Paroda New Yorke ir Visuotiniu Lietuvių Kongresu. Jau renkami atstovai ir žada nemažas lietuvių skaičius vykti į New Yorką.

Pagaliau lietuvių parapija gavo vargoninką. Šią vietą užėmė neseniai atvykęs iš Vokietijos muz. Armonas, kuris pasiryžęs suorganizuoti chorą.

Z.

RUDENS VAKARŲ POILSIUI

Rudens vakarais, po dienos darbo, malonų poilsį suteikia gera knyga. Lietuviškų leidyklų išleidžiamas knygas platina Lietuvių Spaudos Centras Amerikoje. Leidinių sąrašai siunčiami nemokamai. Rašykite atviruką, kuris tekainuoja 1 centą, šiuo adresu: Gabija, 412 Bedford Ave., Brooklyn 11, N. Y.

ALT GELBSTI VAIKAMS

"Save the Children Foundation Inc." pradeda vajų rinkti drabužius ir žaislus vaikams įvairiose pasaulio dalyse.

Ta proga, spalio 12 d. puošniame Hotel Pierre įvyko priešpietis ir vaikų madų paroda. Rengėjai pažymi, kad bendradarbiaujama su Amerikos Lietuvių Taryba. Tuo būdu, ALT pateko į New Times ir kitų laikraščių "society page".

STANDARD FEDERAL SAVINGS and Loan Association of Baltimore City

Metinis dividentas 3%

Kiekvienas indėlis apdraustas federalinės valdžios apdrauda iki $5000.00.

684 Washington Blvd. Baltimore, 30, Md.

JONAS STIRNA
Restoranas ir Baras
Tai vieta, kur susitinka visi žymiausi Scrantono lietuviai ir kitataučiai.
120 W. MARKET STREET
Telefonas: 3-9681 SCRANTON, PA.

JANUS TAVERN
PAUL JANUS, Savininkas
Pirmos rūšies maistas. — Ideališka vieta piknikams ir išvažiavimams
Viena iš gražiausių Long Island pakelės sustojimo vietų
ROUTE 25, CORAM, L. I., N. Y.
Tel.: Selden 2592-J

SILVER LAKE PACKING CO.
J. C. Kveragas, Sav.
Viena iš didžiausių skerdyklų ir mėsos paskirstymo įmonių
137 FRANKLIN AVENUE
Tel.: 4-6185 - 6186 SCRANTON, PA.

UNION BRONZE FOUNDRY
High Grade Bronze Castings
STANLEY SKIKAS
SAVININKAS
(Pėda nuo Union Avenue)
BRIDGEPORT, CONNECTICUT
Tel.: 3-4696 Namų tel.: 4-6611

WATERBURY, CONNECTICUT

JOE'S TIRE SHOP
Joe Samoska, Savininkas
241 N. MAIN STREET
Telefonas 3-2414

JOHN STREET PACKAGE STORE
Didžiausias DEGTINĖS, VYNO, ALAUS ir kitokių GĖRIMŲ PASIRINKIMAS
Peter G. Vitas ir Leon Raskauskas, Sav.
45 John Street Tel.: 3-6669

RENDEVOUS RESTAURANT & GRILL
Ona Pakamanaitė-Dapšienė ir Sūnus, savininkai
MALONI VIETA SUSITIKIMUI
685 No. Riverside Streeet Tel. 3-9932, 3-6864

FRANK T. ROHM
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
Liūdesio valandą sąžiningai patarnauja.
434 STRATFORD AVE., BRIDGEPORT, CONN.
Tel.: 4-8498

NEW BRITAIN, CONN.

Bill's Restaurant
Vytautas Degutis, Sav.
Įvairūs gėrimai, pirmos rūšies maistas.
Šokiai šeštadieniais ir sekmadieniais
810-814 Stanley Street

Paul's Restaurant
Paul Višniauskas, Sav.
pirmos rūšies maistas
Įvairiausi gėrimai,
31 Spring Street

Hartford Ave. Restaurant
ANDRIUS ŠVIRINAS, Sav.
36 Hartford Avenue

JOHN B. VARKEL
PACKAGE STORE
Degtinė, vynas ir alus
411 Stanley Street
Tel.: 9-8288

A. P. KARLONAS
Laidotuvių Direktorius
280 Chestnut Street
Tel.: 9-1181

Quality Market
VICTOR ABECUNAS, Sav.
356 Park Street

Juozapaitis Cafe
Restoranas ir Baras
18 S. Fremont St.
Baltimore, Md.

WALTER'S CAFE
W. Medveckas, Sav.
Degtinė, alus ir vynas
1124 W. Pratt St.
Baltimore, Md.

C. WILLIAM KACHAUSKAS JR
Laidotuvių Direktorius
637 Washington Boulevard
Baltimore, Md.
Telefonai:
LExington 5714 MUlbery 8617

Garden Hotel & Cafe
A. ZINZELETA, Sav.
Geri gėrimai ir užkandžiai
švarūs kambariai
612 E. Lombard St.
BALTIMORE 2, Md.
LExington 8229

SIMAS GURINSKAS
Restoranas ir Baras
210 E. Eutow St.
Baltimore, Md.
Tel. PLaza 6313

Providence Auto Supply Co.
L. J. SAVITSKY, Sav.
Įvairūs elektros reikmenys, sporto dalykai, žaislai ir kit. metaliniai pabūklai
201-205 W. MARKET ST.
Tel.: 9206 Scranton, Pa.

BILL'S CAFE
Vincas Tamulaitis, Savininkas
ALUS, DEGTINĖ IR VYNAS
PIRMOS RŪŠIES MAISTAS
282 E. MARKET ST.
Tel.: 3-9891 Wilkes-Barre, Pa

S. BULOTA
Batai ir Vyrams Aprėdalai
NEW PHILADELPHIA, PA
P O SILVER CREEK PA

Bus Stop Restaurant
Marianna Lakavičius, Sav.
Įvairūs gėrimai, geras maistas
821 Bank St.
Waterbury, Conn.

Tareila's Drugstore
As graduate fermacist in charge at all time.
826 Bank St.
Waterbury, Conn.
Telefonai: 3-9953, 4-9542

DR. M. J. COLNEY
148 Grand Street
WATERBURY, CONN.
Telefonas 3-4747
PRIĖMIMO VALANDOS:
nuo 10 val. ryte iki 8 val. vak.

LAIDOTUVIŲ ĮSTAIGA
J. Markiewitz and Sons
15 Trumbull Street
NEW HAVEN, CONN.

Atvyko sovietų žiaurumų liudininkas kun. Petraitis

Amerikon atvykusį kun. A. Petraitį sveikina BALF'o pirm. kun. dr. J. B. Končius.

Tarp kitų lietuvių tremtinių, atvykusių į New Yorko uostą laivu General Muir, buvo lietuviams gerai žinomas kun. Antanas Petraitis. Jo kvietėjas yra Kun. Paškus, Natīvity Church klebonas, Chicagoje, Ill. BALF'o pirmininkas kun. dr. J. B. Končius pasitiko kun. Petraitį uoste ir pasveikino jį laimingai atvykusį į šią laisvės šalį. Kun. Končius yra asmeniškas kun. Petraičio draugas jau nuo 1936 m., ir buvo su juo susitikęs Europoje 1946 m., kaip BALF'o pirmininkas lankydamasis tremtinių stovyklose.

Kun. A. Petraičio pergyvenimai ir kentėjimai gali būti prilyginti kardinolo Mindszenty kančioms, patirtoms sovietų kalėjime.

1941 metais balandžio 6 d., nakties metu įsibrovusi pas kun. A. Petraitį slaptoji sovietų policija, jį areštuoja, neleisdama jam su niekuo susisiekti. Kariškoje tamsioje mašinoje nuvežė jį į kalėjimą, kuris buvo tiek prigrūstas kalinių, kad jie buvo suguldyti kaip silkės statinėje. Valgyti duodavo po gabaliuką prasčiausios rūšies juodos duonos ir vandens. Kun. A. Petraitis kas trečią dieną buvo žiauriai tardomas, o po to talpinamas į mažą celę, kurioje jo veidą švietė didelio stiprumo šviesa, kad jis neturėtų poilsio. Jis buvo dažnai statomas prie sienos ir jo kankintojai šaudė į dešinę ir į kairę, vis grasindami nužudyti. Sovietų tardytojas jam sakė, kad jis esąs šnipas ir išdavikas, dirbąs svetimos valstybės naudai ir esąs priešingo komunistų režimui judėjimo vadas. Kada sovietų tardytojai pradėdavo kvosti, tai vis reikalaudavo iš jo pasirašyti, jog jis atsisako nuo katalikų tikybos ir bet kokių ryšių su Katalikų Bažnyčia ir prisipažįsta kaltas. Kadangi kun. A. Petraitis jautėsi niekuo nenusikaltęs, nesutiko duoti parašo ir negalėjo sutikti su primetamais jam kaltinimais, tai sužvėrėję tardytojai jį kankino ir mušė iki sąmonės nustojimo. Po tokių mušimų ir kankinimų, atsipeikėjęs nuo apalpimų, jis dažnai šaukėsi Dievo. Iškankintas kunigas verčiau norėjo mirti, negu gyventi. Kankintojai tardymo metu griebdavosi net tokių gudrybių. Jie duodavo kun. A. Petraičiui parūkyti specialių cigarečių. Užrūkęs jų, jis pasijusdavo ne savas, visai kitas asmuo. Jo akyse pasirodydavo jam pažįstami asmenys, į kuriuos jis kalbėdavo garsiai ir sveikindavo juos. Kai jis nustodavo rūkęs, tokie kliedėjimai ir halliucinacijos dingdavo. Patyręs tų nuodingų cigarečių veikimą, jis vengė daugiau rūkyti. Visų tokių tardymų ir kankinimų pasekoje kun. A. Petraitis pasijuto tiek nusilpęs ir išvargęs, kad, buvo panašus į nenormalų žmogų. Jo akys buvo pakitusios ir veidas ištyšęs. Už žvilgterėjimą į veidrodį, prižiūrėtojas jam smogė kelis kartus į veidą.

Tokiose kalinimo sąlygose kun. A. Petraitis išbuvo per 3 mėnesius. Jis nematė dienos šviesos ir neatskyrė dienos nuo nakties.

1941 m. birželio 22 d., kilus karui tarp Sovietų Rusijos ir Vokietijos, jis buvo įmestas į sunkvežimį ir kartu su kitais kaliniais buvo vežamas, o vėliau pėsčias varomas į Červenę, vietovę Smolensko apylinkėse. Viso kalinių buvo 800, įvairiausio amžiaus žmonių, jų tarpe du broliai kunigai Antanas ir Pranas Petraičiai. Visi buvo pasmerkti mirčiai. Mirties sprendimas jiems buvo numatytas įvykdyti birželio 26 d. Visi kaliniai lietuviai, gudai, lenkai, buvo sustatyti į aštuonias eiles, vienas prie kito, ir į juos buvo paleisti šūviai iš kulkosvaidžių, šaudančių iš priekio ir iš nugaros. Kaliniai šaukėsi abiejų kunigų Petraičių dvasinės pagalbos ir išrišimo ir, kitaip negalėdami, viešai ir balsiai, keliolikos metrų atstume, atlikdavo išpažintį. Sušaudytieji, kol dar gyvi, prašė palaimos ir maldos. Šaudymo metu broliai kunigai davė vienas kitam išrišimą. Po šaudymo buvo klaikus vaizdas. Tarp daugumos jau negyvų, dar buvo mirštančių, sunkiai sužeistų. Žymi dalis kalinių dar buvo gyvų bei rodė gyvybės ženklus. Tuokart budeliai davė įsakymą gyviesiems sugulti lauke, o po to buvo paleisti per juos tankai, kad nė vieno neliktų gyvo. Kun. A. Petraitis girdėjo ir matė, kaip žmonės buvo traiškomi ir tik stebuklingu būdu išliko gyvas, tankas jam nubrėžė tik galvą. Laukas pasruvo žmonių krauju ir buvo padengtas kūno dalimis. Ir vėl buvo duota komanda gyviesiems atsikelti. Kas tik pasirodė gyvas, buvo tuojau perdurtas durtuvu. Užėjo naktis. Pasinaudodamas tamsa ir nujausdamas neišvengiamą mirtį, kun. A. Petraitis su keliais kitais gyvais tarp nukautųjų išsliaužė ir, kiek jėgos leido, stengėsi pabėgti. Nežiūrėdamas šaudymo ir kulkų zvimbimo, kun. A. Petraitis įvirto į pasitaikiusį griovį, kur buvo lavonų. Sovietų kareiviai, pajutę, kad dar yra gyvų, pradėjo ieškoti ir apžiūrinėti aukas. Kun. Petraitis leidosi bėgti krūmokšnių link. Jam tai pavyko ir jis pasislėpė tarp balos krūmų. Prieš pabėgsiant jis dar matė savo brolį, taip pat bėgantį ir sužeistą, ir todėl manė, jog jis tikrai nebegyvas. Pagulėjęs ilgą laiką vandenyje ir įsitikinęs, kad budeliai jau pasišalino, kun. A. Petraitis atsikėlė ir nakties priedangoje su kitais keliais kaliniais, panašiu būdu išsigelbėjusiais, slinko į balų ir kemsynų pusę, toliau nuo egzekucijos vietos.

Vėliau iš vieno kaimo žmonių patyrę, jog sovietai pasitraukę ir artėjanti vokiečių armija, jie prisiartino prie kaimo. Kada jie atvyko, jie buvo vokiečių areštuoti ir tardomi. Pagaliau jiems pasisekė išeiti į laisvę, gauti kiek maisto ir medicinos pagalbos. Visi buvo labai išvargę ir nusilpę. A. Petraitis, sveriąs normaliai 170 svarų, tesvėrė tik 87 svarus. Jis atrodė baisiai, tik oda ir kaulai buvo telikę. Kiek atsikvėpęs, kun. A. Petraitis sugrįžo į Lietuvą.

1944 metais, kai sovietų armija artėjo prie Lietuvos, kun. A. Petraitis, klebonavęs Jurbarko parapijoje, ir jo brolis kun. Pranas, buvęs Kauno Kunigų Seminarijos rektorius, pasitraukė iš Lietuvos į Vokietiją. Jo brolis kun. Pranas Petraitis mirė 1948 m. Konstancoje, Vokietijoje, dėl širdies ligos, kurią jam per kankinimus kalėjime įvarė sovietų tardytojai.

Kun. Antanas Petraitis dabar atvyko į šį laisvės kraštą, kur jis suras ramumą ir neturės baimės. Kun. A. Petraitis papasakojo, kad pagrindinė jo persekiojimo priežastis buvo jo gailestingumas ir gražūs santykiai su savo tautiečiais. Jo populiarumas galėjęs kenkti komunistų varomai propagandai.

Kun. A. Petraitis tremtyje klebonavo visoje eilėje lietuvių stovyklų, taip pat labai gražiai sugyvendamas su savo tautiečiais.

KELIONĖ Į NAUJĄJĮ PASAULĮ

"Kas nori pažinti Dievą, tegu pasižiūri į jūrą", — yra pasakęs kadaise vienas mokslininkas. Nesunku, žinoma, sugretinti Visagalį, visą pasaulį valdantį Dievą su Jo valdoma jūra, kuri savo išvaizda, didingumu ir galingumu primena Kūrėją. Tenka tik įsėsti į laivą, palikti uostą ir atsidurti atviroje jūroje, kad pajustum jos jėgą, pajustum, kad ji taye valdo, kad nei tavo mokslas, nei fizinė jėga negali stoti į kovą su jąja. Nors jūra taip galinga ir laiko eigoje pareikalavo aukų, vis dėl to kiekviena valstybė stengiasi įsigyti žemės plotą, gulintį prie jūros, kur ji, įrengusi uostą, turėtų betarpišką susisiekimą su visu pasauliu.

Daugelis lietuvių nebuvo ne tik plaukę, bet ir nematę jos. Vienas kitas DP buvo jau gavęs nuo išemigravusio draugo žinią apie kelionę į užjūrį, buvo, žinoma, paminėta ir jūros liga, kuria, jam plaukiant, tekę sirgti. Vieni, ypač moterys, su didele baime laukė tos kelionės. Jų nervams teko dar išlaikyti bandymus, kadangi netiesiog iš Vokietijos stovyklos vykome į Bremeno uostą, bet reikėjo dar iš vienos vietos į kitą persikelti, kol išmušė valanda sėsti į laivą. Paskutinėje Bremeno stovykloje buvo dar suruošta du bažnytinės muzikos koncertai. Vieną atliko mūsų žinomas virtuozas smuikininkas I. Vasiliūnas, o kitame, be jo, dalyvavo P. Armonienė — su giesmėmis, P. Armonas — violončele ir P. Kamantauskas — vargonais.

Atėjo rugsėjo septintoji, kada reikėjo atsiskirti su Europos žeme. Vos švintant, sunkvežimiai nuvežė emigrantus į General Muir, kuriame, įkrovę emigrantų bagažą, patalpino virš 1200 keleivių. Didžiausią emigrantų skaičių sudarė Galicijos ukrainiečiai, paskui ėjo lietuviai, latviai, lenkai, estai, armėnai, gudai, rusai ir žydai. Kai 15 val. laivas pajudėjo ir, ramia jūra raižė šlankos bangas į Anglijos pusę, keleiviai buvo gerai nusiteikę ir negalima buvo numatyt, kad netrukus pakitėtų nuotaika. Labiausiai sirgo moterys, kurios, ieškodamos pagalbos, gulėjo laivo denyje. Kai kurias jų liga taip paveikė, kad ilgainiui išsižadėjo jūros kelionės. Po kelių dienų tačiau, kai Atlanto vandenynas tapo ramesnis ir keleiviai jau apsiprato, mažai kas besirgo. Nepaisant žymaus bangavimo, graikų katalikų apeigų kunigas laikė šv. Mišias, kuriose dalyvaudavo ir lietuviai. Tik dvi dienas, kai įsibangavo jūra, kunigas nenoromis paliko be šv. Mišių. Atėjo rugsėjo 8 d., mūsų tautos šventės diena. Nesant mūsų tautybės kunigo, visi lietuviai susirinko teatro salėje. Susirinkime dalyvavo laivo ir IRO vadovybė. Po trumpos lietuvio

Po kelių dienų įvyko bendras keleivių koncertas, kuriame, jau beveik visi atsipeikėję, galėjo pasidžiaugti lietuvių muzika, ukrainiečių dainomis

Keleiviai buvo aprūpinti biuleteniu "Transatlantic Pilgrim", kuris, be žinių iš gyvenimo laive, patiekdavo ir pranešimų apie pasaulio svarbesnius įvykius. Pilgrimo išėjo šeši numeriai, kurių paskutinis pasirodė rugsėjo 15 d., paskelbdamas, kad rugsėjo 16 d. išeis bendras "Muiro" almanachas. Rugsėjo 17 d. atsidūrėme New Yorko uoste, kur muitinėje sutiko mus BALF'o pirmininkas kun. dr. J. Končius, ponios Valaitienė ir Trečiokienė. Iš New Yorko uosto išsiskaidėme po Amerikos kraštą. Laive dar rišo mus bendras gyvenimas, ten kvėpavome dar bendru oru. Ar teks mums pasimatyti vėl mūsų tėvynėje, Dievas težino.

Dr. J. Januškevičius

LIETUVIAI PASAULYJE

— **Ontario Žemės Ūkio Akademijoje** trečiuosius savo mokslo metus pradėjo J. Beržanskis ir agr. A. Meilus, sėkmingai išlaikę egzaminus iš pirmųjų dviejų mokslo metų. Pirmasis pasirinkęs chemiją, antrasis studijuoja gyvulininkystės šakas.

— **Pirmasis tūkstantis Australijon** atvykusiųjų tremtinių jau baigė savo dviejų metų darbo sutartį ir pasirinko darbą pagal savo profesiją. Tarp kitų tautybių yra didelis skaičius ir lietuvių.

— **Australijos Lietuvių D-jai** šiemet sukanka 20 metų. Per Kalėdų ir N. Metų šventes ruošiamasi minėti sukaktį.

— **Lietuvių Kultūros Fondo Australijoje** valdomųjų organų rinkimai buvo pravesti korespondencijos būdu. Valdybon išrinkta: G. Žemkalnis, J. Glušauskas ir A. Rūkštelė.

— **"Diena Australijos šile"** — taip vadinasi pirmoji Australijoje išleista gausiai iliustruota knygelė lietuvių jaunimui. Knygelė atspausta rotatoriumi.

— **Dr. A. Liaugminas**, Kolumbijon atvykęs iš Vokietijos okupuotosios prancūzų zonos, Kolumbijos švietimo ministerio paskirtas profesoriauti naujai įkurtame Andų universitete. Be to, jis dėsto pedagoginiame institute ir moterų mokytojų seminarijoje.

— **Vokietijoje esanti lietuviška leidykla Venta** netrukus išleidžia anglų kalba knygą "Genocide — Lithuania's Threefold Tragedy", kurią parašė žurnalistas K. Pelėkis. Knyga paremta gausiomis dokumentinėmis nuotraukomis iš 1940 — 1948 metų.

— **Buenos Aires Colon teatro šokėja Rosita Ryliškytė** pradėjo dalyvauti Argentinos filmose. Ligi šiolei jau ji kaip balerina dalyvavo keturiose Argentinos filmose, o dabar dirba parengiant A la Habana me Voy filmą.

— **Tolimoje Argentinos** šiaurės provincijoje gyvenąs Antanas Jonušas šiemet šventė 20 metų gyvenimo Argentinoje sukaktį. Vietos gyventojams jis yra pažįstamas kaip muilo, žvakių ir taukų gamintojas.

— **Susivienijimas Lietuvių Argentinoje** statosi sau naujus rūmus. Visi nariai labai uoliai įsijungę į statybos vajų. Rūmams projektą parengė ir jį vykdo konstruktorius Jonas Kareniauskas.

— **Vytas Dumas**, argentiniečiams žinomas kaip vienas drąsiųjų jūrininkų, neseniai priimtas Argentinos laivynan leitenanto laipsniu.

— **Okupuotosios Lietuvos** gyvenimą ir bolševikų vykdomąjį lietuvių tautos naikinimą savo knygoje aprašė rašytojas T. Angelaitis, gyvenąs Santiago, Čilėje. Knyga išleista ispanų kalba.

— **Augsburgo lietuviai**, kurie Vokietijos amerikiečių zonoje sudarė vieną didžiausių stovyklų su kultūriniu centru, prieš iškeliaudami po visas šalis, savo atminimui Hochfeldo katalikų bažnyčioje pastatė paminklinę lentą.

— **Kanadoje įsikūręs dailininkas A. Tamošaitis** Montrealio lietuviams ruošia ištisą ciklą paskaitų apie lietuvių meną.

— **Vlado Markevičiaus** Brazilijoje suorganizuotosios ekspedicijos Machado upės aukštutiniams ištakams tirti dalyviai susitiko su indėnais. Vietiniai ekspedicininkams mielai talkininkavę.

LANGAI IR PINIGAI

Rėkia tau sienos,
Rėkia langai,
Rėkia reklamos:
"Kur pinigai?"

O už tų sienų,
O už langų
Žydi tau gėlės
Dėl... pinigų.

Rėkia reklamos,
Mirga margai.
Verčia mirgėti
Jas pinigai.

Rėktų ir žvaigždės
Dėl pinigų,
Jei nusiristų
Jos ant stogų.

PHILADELPHIA, PA.

WINIFRED'S
MOTERIŠKŲ DRABUŽIŲ KRAUTUVĖ
W. Jankauskienė, sav.
3409 Walnut St. Philadelphia
EVergreen 2-3961

TRAUN'S CAFE
N. E. cor. 16th Street and Spring Garden
Tel. LO 7-8662, LO 7-4967
Res. Cheltenham 2562

Raymond Wasikonis
RESTORANAS IR BARAS
2826 Master Street

Restoranas ir Baras
EDVARDAS IR JULĖ BREŠLAUSKAI, sav.
1645 Margaret Street
(pusė bloko nuo Frankford ave.)
Tel. JEfferson 3-2328

VINCO VIDGINO
MAISTO KRAUTUVĖ
438 JEFFERSON ST.

ANTHONY MARTIN
RESTORANAS IR BARAS
3759 N. 7th Street

WILLIAM VALAITIS
Visokeriopas automobilių taisymas
1730-2 E. Moyamensing Avenue
Tel. Howard 8-0596

FRANKFORD AV. CAFE
John Baltaduonis, sav.
1700 Frankford Avenue

A. MIEŽIS
Alus, degtinė ir vynas
2207 N. 2nd STREET
Regent 9-4156 Philadelphia

BARON'S BAR

W. Baranauskas, Sav.
5345 Wyalusing Avenue
PHILADELPHIA. PA.
Tel.: GR 3-9995

PHILADELPHIA, PA.

GRUSH HOTEL AND BAR
ADAM GRUSH, SAV.
Kampas BROAD ir RACE STREETS
(prie Broad Street Stoties)
Tel. Rittenhouse 6-6530

GUS TUNAITIS
— RESTORANAS —
3701 Old York Road

JOHN STARAHS
Restaurantas ir Baras
34 N. 8th Street (kamp. Filbert St.) Philadelphia, Pa.

HUNTINGDON CAFE, INC.
B. Naujokas, Prez. Nell Naujokas, Sekr. Ižd.
DEGTINĖ, ALUS IR VYNAS
Geriausia valgykla apylinkėje
918 W. HUNTINGDON ST.
RAdcliffe 5-9745 PHILADELPHIA, PA.

MALONI LIETUVIŠKA UŽEIGA
ANTHONY BALCHIUNAS, SAV.
113 SOUTH 34th STREET
Arti Pennsylvanijos Universiteto

MRS. ADAMS CAFE
Alice Valančienė, sav.
PUIKŪS GĖRIMAI IR VALGIAI
2701 W. THOMPSON ST. PHILADELPHIA, PA.
Tel. STevenson 2-5625

PETER DAVIDONIS
VYNAI — LIKERIAI — ALUS
2327 Brown Street Philadelphia, Pa.

WOODLAND CAFE
B. J. TRIBULAS, Sav.
63rd STREET at WOODLAND AVENUE
Telefonai: Saratoga 9656, West 4117

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

JUOZAS KAVALIAUSKAS
Licensed Penna and New Jersey
1601-03 So. 2-nd Street Tel.: DEW 6138

CHARLES J. ROMAN
(RAMANAUSKAS)
1113 Mt. Vernon Street Telefonas Poplar 4118
Moderniška laidojimo įstaiga: didelė graži koplyčia, erdvi salė su baru, pakeleivingiems suteikiama nakvynė—viskas nemokamai.
Nelaimės valandą kreipkitės į mūsų įstaigą, dieną ar naktį —mes visados pasirengę suteikti geriausį patarnavimą.

VIENYBĖ

An American Weekly in the Lithuanian language

Established in 1886 by J. J. Paukštis

JUOZAS TYSLIAVA, Editor and Publisher

Editorial and Business Office:

412 Bedford Ave., Brooklyn 11, N. Y. Phone EVergreen 4-0862

Subscription Rates: USA and possessions $4.00 per year, Canada $4.50, elsewhere $5.50. Advertising rates on application.

Entered as Second Class Matter October 23, 1907 at the Post Office at Brooklyn, N. Y. under the Act of March 3, 1879.

Penktadienis, 1949 m. spalio 28 d.

SOVIETINIO TEMPO REZULTATAI

Paskutiniaisiais metais sovietų istorija didžiuliais žingsniais pajudėjo priekin. Nuo 1946 metų prasidėjusi generalinė pažiūrų revizija pagrindinai pakeitė daugelį dalykų tiek socialinio, tiek ekonominio, tiek politinio gyvenimo srityse.

Todėl ir didžioji sovietų enciklopedija, kurios parengimas jiems užtruko 21 metus (1926 — 1947), dabar pasirodė jau atgyvenusi, nes joje knibžda bolševikams ne tik nepriimtinais, bet tiesiog skandalingais dalykais. Keturioliktoje puslapių garbinamas Bucharinas, kai tuo tarpu nieko neminima apie Višinskį. Dešimtys puslapių skelbia laisvosios meilės principus, kai tuo tarpu dabar išleistieji įstatymai sovietinę šeimą laiko pagrindiniu komunizmo kūrimo branduoliu. Ir daug tenai yra dalykų, "klaidinančių naująjį komunizmo prieauglį". Bet blogiausias dalykas, kad joje neiškelti rusų mokslininkai, kurie, anot sovietų, "eina lygiomis ar net pralenkia kapitalistinių kraštų mokslininkus".

Todėl Sovietų Mokslų Akademijos pirmininkas Vavilov Pravdoje taip smarkiai puola buvusius enciklopedijos redaktorius, vadindamas juos "sausais kosmopolitais, mokslininkais, neturinčiais jokios tautinės savigarbos". Todėl ta enciklopedija yra "pasenusi ir neatitinka dabartinio sovietinio mokslo ir kultūros laikotarpio ir pilna politinių ir teoretinių klaidų".

21 metų darbas nubloškstas šalin ir pamintas taip, kaip daugel kas sovietuose. Žinant, kaip greit tenai pervertinamos vertybės, kaip "niekas virsta viskuo", galima jau iš anksto nuspėti, kokia bus ta naujoji enciklopedija.

Bet, gali būti, jog per tą laiką, ligi ji bus galutinai pritaikyta "naujosios komunistinės kartos auklėjimui", sovietinis malūnas vėl primals naujų miltų, "sumaldamas" senąsias vertybes. O tada vėl teks viską pradėti iš naujo, kad būtų išvengta "teoretinių ir politinių klaidų".

Tai vis tarybinio tempo rezultatai.

DAR VIENAS SMŪGIS KREMLIUI

Nors dar taip neseniai ir Jugoslavijai, kaip ir kitiems Maskvos satelitams, Jungtinių Tautų forumas atrodė kapitalistinis įrengimas sąmyšiui ir obstrukcijai kelti, tačiau šiandieną Jugoslavija tose pačiose Jungtinėse Tautose išvystė platų frontą prieš buvusią savo globėją.

Pats maršalas Tito pareiškė, kad ši forumą jis panaudos savo krašto apsaugai prieš sovietinius kėslus. Jo atstovai čia pat kaltino Sovietų Sąjungą, organizuojant jų krašte pilietinį karą ir ruošiant atentatus. O dabar ta pati Jugoslavija išrinkta nuolatiniu Saugumo Tarybos nariu.

Praktiškai paėmus, sovietams yra antraeilės reikšmės dalykas, ar ji vieną balsą daugiau ar mažiau turės, ligi nesuvaržytas veto teisės naudojimas. Bet, matyti, Kremlius šį įvykį palaikė dar vienu dideliu savo prestižo pažeidimu, jei Višinskiui buvo liepta šaudyti iš pačių sunkiausiųjų pabūklų.

Tačiau čia nieko nepadėjo Višinskio grasinimai, nei pranašaujamos "rimtos pasėkos".

Šiandien Jugoslavija džiaugsmingai triumfuoja, dar vieną smūgį Kremliui sudavusi.

DAR PAVARDŽIŲ REIKALU

Vardas ir pavardė yra neatskiriami mūsų atributai, daug daugiau svarbesni, negu kuri nors kūno dalis. Be rankos, be kojos ir be akies galime įsivaizduoti žmogų, bet, kaip gali jį įsivaizduoti be vardo ar pavardės. Kas gi padėtų žmogų išskirti toje didžiulėje žmonių minioje, jei neturėtumėm pavardės. Todėl visai suprantamas ir mūsų noras, kad ta pavardė būtų graži ir smagi ištarti.

Tarp daugelio mūsų gražių ir skambių pavardžių, kiek daug buvo ir yra neskambių ir net nelietuviškų, sudarkytų įvairiomis slaviškomis galūnėmis.

Nepriklausomos Lietuvos laikais daugelis jų buvo įstatyminiu keliu pakeista arba ištaisyta. Amerikos lietuviai šioje srityje padarė dar didesnį perversmą, kuris ne tiek juos pačius jaudino, kiek Lietuvoje esančius jų pažįstamus ir gimines. Netrūko tokių, kurie net išjuokdavo šio krašto lietuvius už taip skubų savikės pavardės atsižadėjimą, iškeičiant ją kažkuo kitu, arba nuskeliant galūnę.

To pasėkoje nemažas skaičius Amerikos lietuvių nedovanotinai sužalojo savo pavardes, visiškai nereikalingai jas "suairindami" arba "suamerikonindami". Tačiau jos jau jiems prigijo ir nėra reikalo pradėti šią skaudžią operaciją iš naujo.

Bet panaši istorija su pavardėmis jau prasideda ir naujai atvykstančių lietuvių. Gera yra, kad lietuvių kalbai ir jos dvasiai svetima galūnė yra pakeičiama arba nukertama, bet neatleistini yra tie atvejai, kai einama tais pačiais, prieš keliasdešimt metų pramintaisiais, klaidingais keliais.

Naujoji pavardė nėkiek greičiau nesuartins su šio krašto gyventojais, nei padės lengviau uždirbti kasdienę duoną, jei mes patys neįdėsime pastangų ir darbo. Tuo tarpu tautiniu požiūriu, neapgalvotai švaistantis, daroma didelis nuostolis lietuvybei.

KONGRESO TEMOMIS

"Eime kartot, kaip maldą, vardą Lietuvos"...

Jeronimas Cicėnas

— Šie rašytojo B. Sruogos žodžiai, beartėjant Visuotiniam JAV Lietuvių Kongresui, tinka kaip kovon burianti krivulė. Amerikos Lietuvių Tarybos sumanymas sukviesti Kongresą mūsų istorijon įsirašys aukso raidėmis. Tai didelis ryžtas, ir pačiu laiku, nes tolimesnis tylėjimas, atseit — bet kuria kaina nesibeldimas į dorosios Vakarų opinijos protą ir sąžinę būtų nusikaltimas ir prieš save ir prieš būsimąsias aisčių kartas.

Jau įžengėme į patį kritiškąjį metą:

— Arba laisvieji susimobilizuos visi kaip vienas šventajam žygiui prieš komunizmą arba suklups prieš budelius, neišdrįsdami ir ginklo pakelti!

Dar besiaučiant "baltojo" caro reakcijai, rašytoja Žemaitė laiške Amerikos lietuviams yra pastebėjusi:

"Atsiliepkite, reikalaukite liuosybės, palengvinimų, rašykite su daugybe parašų. Čion (tėvynėje) visi prislėgti, užgin minėti teisybę. O iš ten galite atvirai išmėtinėti (Rusijos) valdžios šunybes, kankinimus nekaltų žmonių. Jums bepigu: netaiko į jus karabinas ar durtuvas už kiekvieną išsižiojimą. Pas mus (tėvynėje) bėda: užžioti dantys, užsmaugtos gerklės, o drąsesniems net kartuvės pastatytos".

Šiandien "baltojo" caro reakcijos siautėjimas, jei palyginsi su dabartinio — raudonojo Kremliaus tirono "žygdarbiais", nublunka kaip šešėlis. Tik įsiskaitykime, ką 1947 m. rašė broliai iš anapus geležinės uždangos:

"Ant miestelių aikščių apiplėšti nuogi guli mūsų vyrų lavonai. Budeliai juos pasmaugė".

Viešpatie, baisūs faktai šaukia kaip pavojaus varpas: jau milijonas lietuvių ištremta iš tėvynės, ir nutrempta į ten, kur, jei iš viso gyvi pasiekė, polarinės nakties tamsa ir speigai arba smiltynai ir bet kurią gyvybę užmušantieji karščiai. Nebežaiskime iliuzijomis: mūsų tauta atsidūrė šiurpioje mirties akivaizdoje!

Komunizmo vergijos užklupti broliai jau prieš porą metų visu griežtumu klausė mus, Vakaruose esančius gimines ir artimuosius:

"...ar viską jau padėjotę ant tėvynės aukuro, kad taptume laisvi? Ar nepaskęstate kartais siauram savų interesų ratelyje ir neužmirštate pavergtąją tėvynę? Mūsų širdys niekad tų nepamils, kurie perdaug susirūpino kasdienine duona".

"Mes, gulėdami tėvynės apkasuose, visa, ką mums davė tėvynė, aukojam jos laisvei, net ir gyvybę. Dabar atėjo eilė ir jums atiduoti savo dalį. Nė vienam lietuviui, kur jis bebūtų, neturi būti svetimi mūsų kovos reikalai. Visi junkimės į kovotojų eiles, sau protuose ir širdysė įrašę:

— prakeikimas visiems tėvynės išdavikams ir mirtinė kova dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės!"

Labai yra džiugu, kad Kongreso idėja visuose lietuviuose surado gyvą atgarsį. Kongreso darbai ir nutarimai įpareigos kiekvieną sąmoningą ir sąžiningą lietuvį. Tai bus visokeriopo veikimo gairės ateičiai, iki atsistatant laisvai Lietuvos Respublikai. Taigi kiekvieno mūsų tolygi teisė ir pareiga iš anksto sielotis, idant Kongreso darbai ir nutarimai būtų visais atžvilgiais ko tikslesni. Šituo — Kongreso prasmingumo — motyvu besivadovaudamas, noriu šį tą pridurti kaip eilinis lietuvis.

Visų pirma, kaip man dedas, ligšiolinė Kongreso posėdžių darbotvarkė nėra pilnai išryškinta, o gal tik neskelbiama? Sakysime, ar Kongresas iš viso svarstys mūsų "vidaus" reikalus, o jų tarpe visų gyvąjį tautinės kultūros puoselėjimo reikalą. Tiesa, Kongresas yra šaukiamas savanoriškumo principu, bet jo valia — visiems galiojanti valia, ir jei Kongresas, be kita ko, nutartų įpareigoti kiekvieną už tėvynės ribų, Vakaruose, esantį tautietį savos kultūros labui paaukoti bent po mažą tautos skatiką, tai būtų didelis pilietiškumo balsas. Visur buvo, ir yra, ir bus, anot Donelaičio, slunkių ir pelėdų, bet jau pačių gyvųjų iš gyvų įnašas pagelbėtų sunkioje būklėje atsidūrusios mūsų tautinės kultūros egzistencijai. Be bendruomenės talkos ir knyga tremtyje neišvengiamai mirs. O anapus geležinės uždangos ne tik negimsta naujų — forma ir turinių lietuviškų — knygų, bet kruvinuose Maskvos chamo naguose baigia nykti ir senasis mūsų kultūros turtas. Turime šiapus Didįjį Bibliografą (prof. Vaclovą Biržišką ir jo talkininkus, pvz., A. Ružancovą). Jis, bendruomenės paremtas, gali bent miniatūroje atkurti centrinę valstybės biblioteką. Turime šiapus tokius didžius tėvų kalbos protus, kaip antai: prof. Pr. Skardžius, prof. P. Jonikas, Prof. Salys ir kt. Ak, kaip jų globoje galėtų žydėti lituanistikos institutas. Yra tremtyje ir mūsų tautinės dailės sąžinė (tai įrodo ir New Yorke vykstanti paroda). Pagarba adv. A. Oliui ir Pr. Lapienei (šlovinga tremtinių rašytojų pirmomis dienomis gelbėtoja, kitų sričių intelektualai tokių globėjų, deja, neturi), bet vienų dviejų tokių mecenatų maža, visi pagal išgales privalome būti tautinės kultūros rėmėjai, tai gal tada bent iš dalies išlyginsim spragas, kurias tėvynėje padarė ir tebedaro žvėriažmogiai bolševikai.

Kongresas ne tik mūsų "vidaus" politikos, bet ir visais kitais atvejais turi būti atviras ir drąsus. Jei smerkiame Sovietų Sąjungos vykdomą genocidą, tai nebijokime Vakarų politikams priminti, kad tame nedorame darbe yra ir jų pirmatakų bailios politikos krislelis. Dabartiniam genocidui platformą juk paruošė šlykštaus atminimo konferencijos Jaltoje, Teherane ir Potsdame. Juk F. D. Roosevelt deklaravo (o tatai lietuviškai rašantieji maskoliai Vilnyje ir dabar naudoja kaip sau patogų šūkį), kad "mes negalėsim sakyt, kad atsiekėme pilną pergalę kare, jeigu kurioj bent pasaulio dalyj fašizmas visose formose nebus išrautas su šaknimis", ir čia pat kartu su (dabar jau drąsiu!) Churchilliu ramia sąžine 120 milijonų europiečių pardavė biauriausio iš biauriausių — raudonojo — fašizmo baudžiavai ir genocidui.

Jei ne pačiame pareiškime Jungtinėms Tautoms, tai bent komentaruose priminkime, kad tautos, atsidūrusios anapus geležinės uždangos, ir jų politiniai emigrantai Vakaruose pilna to žodžio prasme nustemba, kai žmogaus teisių gynimo ar kurioje tai kitoje JT komisijoje kilnių tautų delegatai visu rimtumu svarsto Afrikos džiunglių karaliuko 600 žmonų nykią padėtį, o nemato Stalino ir jo politikos žiedo — NKVD, kuris jau nebe atskirus vienetus, o ištisas tautas žudo iš pagrindų. Graži ir pagirtina JT idėja, bet kol JT posėdžiuose, netgi su veto teise, švaistosi Kremliaus gangsteriai, taikos ir tvarkos pasaulyje nebus, ir vargas Vakarams, jei jie dar iš kriminalisto tikisi tarptautinės teisės pagerbimo!

Be kita ko, tarp kongreso pareiškimų ir nutarimų aiškią poziciją turi užimti lietuvių tautos šventasis pasiryžimas dėl teisėtojo tėvų žemės paveldėjimo neliečiamybės:

1. Vilnius — Lietuvos sostinė.

Mes, tarp kitų tautų, kovojančių už laisvę ir krikščioniškąją kultūrą, sveikiname ir savo pietų kaimyną — lenkų tautą. Sveikiname ir lenkus

(Nukelta į 7 psl.)

MUMS rašo

KANADOS LIETUVIŲ Sąjungos CENTRO Valdybos pareiškimas

Pastaruoju metu kai kurioje JAV lietuvių spaudoje vėl pagausėjo Kanados Lietuvių Sąjungai priklausančių asmenų šmeižimas. Neabejotina, kad šio šmeižimo autoriai yra arba piktos valios partiečiai arba slapyvardžiais besidangstą komunistų agentai.

K. L. Sąjungos Centro Valdyba kviečia Sąjungos narius ir visus kitus geros valios lietuvius neiti su šiais slapukais į polemiką, tuo parodant, kad šis darbas šiais sunkiais lietuvių tautai laikais yra lietuviškos visuomenės smerkiamas.

Centro Valdyba prašo ir gerb. laikraščių redaktorius atkreipti į tai dėmesį, nes vienintelis šmeižimo tikslas yra kurstyti Kanados lietuvius vienus prieš kitus, siekiant sutrukdyti Pasaulinės Lietuvių Bendruomenės įkūrimą. Kanadoje ir tuo pakenkti bendrai kovai už Lietuvos išlaisvinimą.

Kanados Lietuvių Sąjungos Centro Valdyba

LIETUVIŲ DAILĖS PARODA

Ištraukos iš min. Lozoraičio kalbos, pasakytos parodos atidaryme, spalio 20 d., New Yorke

Man yra didelė garbė atidaryti lietuvių meno parodą ir širdingai pasveikinti Jus šitoj svarbioj Lietuvai kultūrinėj manifestacijoj. Moralinę ir pinigmę pagalba, kurią jau suteikė ir tebeduoda Amerikos piliečiai, kilę iš Lietuvos, ir bendrai Jungtinių Valstybių organizacijos, labai palengvino sunkią tremtinių padėtį, už tai lietuviai jausis visada dėkingi.

Dėl aukštų principų, vadovaujančių Jūsų viešajam gyvenimui ir užsienio politikai labai daug žmonių, jų tarpe ir lietuviai, kuriems nėra kelio namo, ligi jų namai yra paversti kalėjimu, laiko Jūsų kraštą prieglauda ir apsauga nuo totalitarinės priespaudos.

Ši meno paroda yra svarbus lietuviams ir Lietuvai įvykis. Ji yra pirmas tokios rūšies mūsų dailininkų pasirodymas Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir įvyksta nepaprastu Lietuvai metu.

Kūriniai, kurie čia pateikiami palankiam publikos ir kritikos dėmesiui, nėra tokie gausingi, kokie jie būtų, jeigu galėtų laisvai kurti ir parodoj dalyvauti palikę Lietuvoj dailininkai, tai yra, jei iš lietuvių tautos nebūtų atimta teisė pačiai valdyti savo valstybę.

Parodoj dalyvauja tiktai tie dailininkai, kurie buvo priversti apleisti Lietuvą, kai Sovietų Sąjunga antrą kartą okupavo mūsų kraštą.

Šitie paveikslai ir skulptūros, greta jų meninės vertės, turi vieną požymį, kuris galėtų būti svarbus ypač tiems, kas kovoja su neteisybe ir tiki jos pašalinimu.

Tikrasis menas, tas, kuris yra vienas gražiausių nepriklausomos žmogaus dvasios išreiškimų, okupuotoj Lietuvoj netoleruojamas. Jam nėra vietos mūsų krašte. Todėl tikrumoj šita paroda yra ištremtojo meno paroda.

Savo ilgoj istorijoj Lietuva turėjo sunkių ir pavojingų tarpų, gindama Rytų ir Centro Europą nuo kryžiuočių ekspansijos ir totorių invazijos. Tačiau ta katastrofa, kurią dabar ji pergyvena, neturi precedentų, peržengia dargi viduramžio žiaurumų ribas.

Visa tarptautinė politikos raida parodo, jog taika Europoj, o per tai ir pasauly tebus galima, kai bus atitaisytos padarytosios Europos tautoms skriaudos. Todėl dabartinė padėtis negali būti laikoma galutine, ji turės būti pakeista.

Parodos tikslas yra priminti, kad lietuvių tauta, kurios teisė būti nepriklausomai yra pažeista brutališku smurtu, nori gyventi, atgauti laisvę ir grįžti į jai priklausančią vietą laisvų, taikingų, darbščių tautų šeimoje.

Aš esu tikras, kad Lietuva atsikels. Bet ligi tai įvyks, ji yra reikalinga aktingos draugų simpatijos, ypač Amerikos viešosios opinijos paramos.

Parodos tvarkytojo adv. A. Olio kalba, pasakyta atidarant parodą New Yorke

Malonūs šventės dalyviai!

Pagaliau po tiek lūkesčių, abejonių, kantrybės ir nenumatytų sunkumų atėjo parodos atidarymo diena. Tai pirmoji diena Amerikos lietuvių istorijoje, kad jie išeina viešumon su tokio masto kultūros neįkainojamais turtais. Jų vertė yra keleriopa ir aš palieku meno ir kultūros kritikams juos įvertinti taip, kaip reikalauja jų skonis ir jų palinkimai.

Ruošiant šią parodą, rengėjams rūpėjo daug dalykų, bet vienas rūpestis buvo pagrindinis: kultūros ginklu prisijungti prie didžiausių Lietuvos išlaisvinimo pastangų ir lietuviškosios kultūros priemonėmis išnešti lietuvių tautos laisvės šauksmą į Amerikos gyventojus. Mes žinome gerai, kad tas kelias yra labai sunkus. Bet gi jokia drąsesnė mintis nėra įmanoma įgyvendinti be rizikos, be pasiaukojimo, be valios ir ištvermės. Ir pati Lietuvos laisvės byla yra ištisa grandinė drąsių pasiaukojimo žygių.

Lietuvių Dailės Parodą mes pristatome amerikiečių ir lietuvių visuomenei ne kaip muziejinę retenybę, o kaip parodą, kad ir nežmoniškose tremties sąlygose lietuvių kūrybinė dvasia išliko gyva, kad lietuviai, ilgėdamiesi savo krašto, ilgisi taip pat ir savo kultūros, savo papročių, savo istorijos ir savo dainos. Tuo pavyzdžiu Dailės Paroda tegul primins kiekvienam lankytojui, jog ten, prie Baltijos krantų, yra likimui palikta tauta, tauta su didelėmis pažangos galiomis, su stipria kūrybine jėga ir su nenuslopinama valia gyventi laisvėje.

Šios parodos mes nebūtume galėję — net ir nebūtume ryžęsi — išstatyti, jei nebūtume pasitikėję Amerikos lietuvių pritarimu ir parama. Tik tikėdami, kad visi geros valios lietuviai bent mažiausia auka parems šią parodą, mes, neabejodami, pradėjome ją organizuoti. Ir šią valandą mes drįstame tos mažos aukos prašyti iš visų Amerikos lietuvių.

Parodos rengėjams ir, tikiu, visiems Amerikos lietuviams yra tikrai malonu, kad parodai atidaryti ryžosi iš taip toli — Italijos — atvykti Lietuvos diplomatijos šefas — Jo Ekscelencija ministras Stasys Lozoraitis.

DAILĖS PARODOS LANKYTOJAMS ŽINOTINA

Parodą galima lankyti kasdien nuo 10 val. ryto iki 12 val. nakties.

Ji bus atidaryta visą mėnesį — nuo spalio 20 d. iki lapkričio 20 d. imtinai.

Kiekvieną dieną bus atliekama festivalinė programa. Ji bus dukart per dieną: 7,30 ir 9,30 val. Šeštadieniais ir sekmadieniais festivalinė programa bus triskart per dieną: 2, 7,30 ir 9,30 val. pp.

Ekskursijoms, pranešusioms iš anksto apie jų atvykimo laiką, bus skiriami parodos apžiūrėjimo vadovai.

Parodoje bus galima įsigyti tautodailės dirbinių, knygų ir kitokios propagandinės medžiagos.

Vykstantieji parodos aplankyti, gali sau užsisakyti kambarius Hotel Claridge, Broadway at 44th Street.

Visos papildomos informacijos gaunamos pas bilietų platintojus.

Dar kartą primenama, kad parodos lankytojai įsigytų bilietus iš anksto savo kolonijose arba parodos sekretoriate: Hotel Claridge, Broadway at 44th St., kambarys 715. Bilietas, įsigytas prie įėjimo, nedalyvauja laimėjime ir eina muziejaus naudai.

Prieš 30 metų Amerikoje

Stasio Šimkaus mirties metinėms paminėti

FAUSTAS KIRŠA

Kompozitorius Stasys Šimkus (1886 — 1943.10.15.) buvo vienas judriausių mūsų muzikų ir vienas tokių menininkų, kuris mėgo ir dažnai kalbėdavo visuomenės reikalais, susijusiais su kultūra. Jis mėgo bendrauti, mėgo ginčytis ir, būdamas staigaus būdo, aštriai kovojo dėl teisybės, kada ji jam atrodė nenuginčijamai tikra.

Jau prieš pirmąjį pasaulinį karą Lietuva aidėjo Šimkaus dainomis. Šimkus kompozitorius, Šimkus chorų dirigentas, Šimkus visuomeninkas. Šimkus organizavo Klaipėdos konservatoriją, dirigavo Lietuvos Valstybės Operoj, dirbo švietimo ministerijoj. Vėliau, jau valstybės pensininkas, atsidėjo tik muzikos kūrybai.

St. Šimkus paliko didelį muzikos lobyną: per 200 solo ir chorams liaudies harmonizuotų dainų, apie 50 originalių solo ir choro dainų. Kantatas: Atsisveikinimas su tėvyne ir Kovotojams už Lietuvos laisvę. Simfoninę poemą — Nemunas. Baladę — Nugrimzdės dvaras. Piano solo — Lietuvos siluetai ir kt. Pagaliau, vėliausias kūrinys opera Pagirėnai.

St. Šimkus Lietuvoje stovėjo muzikos pasaulio viršūnėse. Jam vadovaujant, daug išaugo jaunų muzikų, kurie šiandien yra pirmaeiliai kompozitoriai ir dirigentai. Jo įnašas mūsų muzikos augimui yra labai didelis. Ligi šios dienos jo kompozicijos papildo koncertų programas ir tebežavi tėvynės meile, romantika ir kūrybiniu pajėgumu.

St. Šimkus tarp partijų

Per pirmąjį pasaulinį karą, nuo 1915 m. ligi 1921 m., St. Šimkus gyveno JAV.

Lietuva veržėsi į laisvę iš po rusų jungo. Baisus karas vyko Lietuvos žemėje. Karo naikinimas, vargas, skurdas, bėgimas į rytus, ardė lietuvių tautą. Kovai su suirute tvėrėsi Lietuvoj, Rusijoj ir Amerikoj komitetai lietuvių tautai išsilaikyti ir kovoti dėl laisvės.

Lietuvių komitetas nukentėjusiems nuo karo šelpti Vilniuje, vokiečių okupacijos metu, nors šviesuomenės buvo neperdaugiausia, išplėtė nepaprastą šalpos, švietimo ir politinę veiklą, kuri atvedė Lietuvą prie nepriklausomybės. Komitetas sugebėjo palaikyti ryšius su pagrindiniais lietuvių komitetais kitose valstybėse. Vienas tokių ryšininkų buvęs ir St. Šimkus.

Šalpa ir politikavimas visuomenės gyvenime tarp mūsų visuomet ėjo aštriomis kryptimis. Šalpos idealizavimas visuomet trupėjo tarp partinių pasitarimų ir nesutarimų. Tautos bendrus reikalus partijos sprendė savaip ir dažnai viena kitai prikaišiojo savanaudiškumą. Tų laikų mūsų išeivijos istorijos lapas nors svarus dosnumu, bet neviliojantis savo bendrumo veikla. Atrodo, kad partijos apsikasė savo tvirtovėse ir šaudė viena kitą (dabar žiūrint) mažai reikšmingais šoviniais, kurie Lietuvai nevisuomet buvo svarbūs.

Štai, turiu po ranka kun. F. Kemežio brošiūrą: "Kur teisybė?" (Darbininko leidinys, 1917 m.). Ten sužinome, kad tada buvo katalikai ir liberalai. Pagrindinis ginčas dėl Amerikos Lietuvių Tarybos proporcingumo sudarymo. Kiek turi būti vienų ir kitų. Tuo pagrindu skaldėsi, iro konferencijos. Tuo tarpu Lietuva plūdo kraujuose, degė ir badavo.

Minima brošiūra yra atsakymas St. Šimkui į jo viešą žodį trims kunigams: F. Kemežiui, Augustaičiui ir Bartuškai. Jie, matyt, tada bus buvę vadovaujantieji asmenys. Čia pacituosiu klasišką pavyzdį, kuris tinka bene visiems laikams Amerikos lietuvių gyvenimui suprasti.

"Amerikiečių sroviniai nesusipratimai visuomet rūpėjo Tėvynei Lietuvai. Kuris tik veikėjas iš Lietuvos čia važiavo (išskyrus gal tik Bulotą), kiekvienas svajojo atvažiavęs suvienyti lietuvius. Bandė Basanavičius su Yču, bandė Tumas su Olšausku, bandė Gabrys su Gustaičiu. Na, pabandė ir p. Šimkus. Visi jie nudegė rankas. Kai kurie, ilgiau čia pabuvę, suprasdavo priežasti savo nepasisekimo, kiti grįždavo tos priežasties nesuradę. P. Šimkus, nors jau antri metai čia sėdi, irgi dar nesuprato priežasties savo nepasisekimo.

Ta priežastis — tai liberalų fanaberija ir apjakimas". (8 psl.).

Ir liberalai, matyt, nemenkesniais epitetais vadino katalikus. Aišku, svaidomieji žodžiai negalėjo vaisingai atsiliepti į darbą.

Kaip matome, įtakingiausių vyrų iš Lietuvos misijos lietuvių amerikiečių tarpe neatnešė alyvų šakelės taikos. Anot kun. Kemežio, vieni supratę, kiti nesupratę, "grįždavo" į Lietuvą. Amerikos lietuvis gyvena pagal savo nusimanymą ir savaip vertina Lietuvos reikalus.

Bendro reikalo Lietuvos naudai darbas labai populiarus, bet bendras darbas visai svetimas. Toks paradoksas ir šių dienų tremtinį verčia įtempti klausą, kaip tvarkyti savo reikalus.

St. Šimkus, kaip geras kalbėtojas, vertęs klausytojus ašaromis apsipilti, apvažiavo daug kolonijų su prakalbomis, rinko aukas nukentėjusiai Lietuvai, rengė koncertus. Darė, ką galėjo ir kaip galėjo. Jo meniška siela kentėjo dėl Lietuvos. Tai buvo jo nuoširdus ir pasiaukojantis darbas. Vyresnioji lietuvių karta, be abejojimų, jį dar gerai atmena. Ne vieną jis sustiprino lietuvybėje, kuri ir šiandien tebespindi tėvynės ilgesiu.

Kultūros vagose

Apie St. Šimkų Amerikos lietuvis gali daugiau pasakyti, negu aš, ką jis yra padaręs savo veikla kaip muzikas šioje žemėje. Bet jo darbo atgarsius ir Lietuva girdėjo.

Čia vargoninkaudamas ir būdamas laisvas, jis tapo nepaprastas chorų organizatorius ir dirigentas. Čia jis spindi dirigentų burtininku. Jis sugebėjo iš chorų išgauti kūrybinės ugnies, skambėjimo, grožio ir jėgos, nes pats buvo kaip liepsna jautrus, muzikaliai gilus, švelnios sielos ir pasiaukojęs menui. Tai reta meniška asmenybė. Jeigu keikia — tai prakeikia, jeigu myli — tai lig šėlimo. Jeigu siekia tikslo — per ugnį lipa. Dėl to apie St. Šimkų sklinda daug šviesių anekdotų, netikėtų staigmenų.

Linkęs visuomet į neteisybes reaguoti, Šimkus dažnai griebiasi plunksnos ir taria žodį viešai. Sugebėjo rašyti. Sugebėjo ir eilėraščių parašyti, kuriems davė savo muziką.

Amerikoj gyvendamas, pradėjo leisti muzikos žurnalą Muziką, padedant K. Strumskiui, Brooklyne. 1916 m. Muzikos išėjo bene du numeriai.

Prieš trisdešimt. tris metus (1916 m.) Muzikos 2 nr. rašė:

"Kada nors istorikas, peržiūrėdamas kiekvieną lietuvišką spausdintą žodį, užtikęs Muziką, pamatęs dieną ir metus jos gimimo, gal nusistebės, sakys: kas tai? Juk tuo metu, tuo laiku baisi gadynė buvo. Lietuva išdraskyta, lietuviai po visą pasaulį išblaškyti. Taigi, tu, Muzika, kam tokiem tuomet dainavai, kam kanklių stygas tempei?

Istorikas gal stebėsis. Bet mums, šiandien gyvenantiems, tas aišku.

Mes, lietuviai, tokiam padėjime, kaip šiandien, ilgai būdami, galime daug ko nustoti. Tarp svetimų gyvendami, galime užmiršti savo dainas, pasakas, iškraipyti kalbą, papročius — žodžiu, galime nustoti visko, kas sudaro tikrąją lietuvybę, kas mus skiria nuo kitų tautų žmonių. Su žmonėmis, kurie lietuvybę nešioja širdyje ir prote, taip greit to neatsitiks, bet priaugančioji mūsų karta — jaunuomenė, juk ji, kaip lendrė, linksten, kur vėjas pūs, — lengvai pasiduos visokioms įtakoms, lengvai pražudys tą, kas joje dar nesubrendę".

Šis Šimkaus kreipimasis į istorikus ir į Amerikos lietuvius pasiliko gyvas, kaip testamentas, ir šiai dienai. Gyvas, nes jis kalba iš širdies mūsų gyvybiniu reikalu, kad tarp emigrantų nežūtų nei daina, atnešta iš Lietuvos, nei žodis, išmoktas iš tėvų protėvių. Lietuva ir lietuvių tauta, taip trumpame istorijos rate, antrą kartą "išdraskyta, lietuviai po visą pasaulį išblaškyti", anot Šimkaus. Rūsčios mintys lenda į galvą, kai mūsų kovotojų dėl tautos kilnūs šūkiai skamba lyg ir tuštumoje.

Būdamas Amerikoj, St. Šimkus lietuviams parašė žinomas muzikalines komedijas "Išeivis" ir "Čigonai".

1927 — 1928 m. St. Šimkus buvo kviečiamas į Chicagą Birutės choro perorganizuoti, kur turėjo daug draugų ir bičiulių. Šimkaus metai Amerikoj sudaro gražų lapą jo gyvenime. Gražiausius savo amžiaus metus jis paaukojo Amerikos lietuvių visuomeniniame gyvenime.

Šios gražuolės dirba Kanados oro susisiekimo bendrovėje.

SPORTO MARGUMYNAI

Rašo KĘSTUTIS ČERKELIŪNAS

Suveltam laikotarpy esame gerokai nuslydę nuo paprasčiausio skonio, saiko ir padorumo dėsnių. Spauda mirga žinutėmis, kad greitomis sudaryta tautinių šokių grupelė, plaukiant per Atlantą, savo pasirodymu atėmė žadą užsieniečiams (tur būt, ukrainiečiams), atvykę į kitą kontinentą, neišbrendame iš stovyklinių rėmų ir stebiname pasaulį parapijiniais pasirodymais, limonadiniu stiliumi akcentuojame savo aukščiausią kultūrą ir panašiai. Į pagalbą pasikviečiame didingą praeiti su visais kunigaikščiais, tartum tai būtų mūsų pačių nuopelnas ir senovėje buvo pakankamai padaryta, jog dabar mes ir tolesnės kartos ramiausiai galime gyventi iš procentų.

Tos ligos neišvengė ir sporto pasaulėlis. Kai kurie sporto darbuotojai, prieš išvykdami iš Vokietijos, skelbė sieksninius pasisakymus dėl tolesnės veiklos užjūry, stovyklose lengva ranka žarstė didingus projektus. Neilgai trukus spaudoje pasirodė rašiniai apie mūsų krepšinio žvaigždes Kanadoje, Venezueloje, Brazilijoje ir kitur. Susidarė įspūdis, kad mūšiškiai vietiniams lengviausiai atskaito po keliasdešimt.

Vienai kitai tokiai krepšininkų pergalei Montrealy Kanados lietuvių laikraštis paskyrė maždaug puslapį ir, kai vienas skaitytojų truputį pabėjojo pasirinktais priešininkais, jam buvo atsakyta taip, kad tokį atsakymą galima dėti į sportinę chrestomatiją... O tikrenybėje švaistomasi dėl smulkmenų. Labai lengva ir paranku žaisti su trečiaeiliais priešininkais ir po to musti būbnus apie savo aukštą klasę, tarytum geriausi to krašto krepšininkai yra nugalėti ir niekas nėra pastojęs kelio į aukščiausią garbę.

Suprantame jaunų vyrų, kad ir labai nuoširdžias pastangas atstovauti mūsų sportimį pajėgumą, bet dėl smulkmenų nederėtų sukelti apgaulingų vaizdų ir skaitytojams įžiebti labai netikrą patriotizmo maniją. Praeitą žiemą keli mūsų tikrai pajėgūs krepšininkai, atsidūrę Kanadoje, buvo sulipdę gana stiprią komandą ir sėkmingai pradėjo rekštis tarp smulkių provincijos vienetų. Buvo pasiekta bene per 20 pergalių ir turėta suprantamų vilčių iškopti kiek aukštėliau. Pagaliau užšokta ant tikrai aukštesnės klasės kanadiečių ir šios rungtynės pralaimėtos 40 taškų skirtumu. Kodėl? Lengvos rungtynės su trečiaeiliais priešininkais kai kuriems žaidikams susuko galvas ir prieš stipresnį varžovą jie taip pasimetė, kad po to išsisklaidė ir darbas nutrūko.

Neseniai atskridę iš Vokietijos tautiečiai man pasakojo, kad tremties spaudoje buvo atspausdintas straipsnelis, kur reiškiama nuostaba, kodėl JAV nieko nedaroma sporto srityje. Gal būt, pasigendama didelių žygių, nes tie dideli žygiai bent spaudos puslapiuose dabar yra tapę kasdiene duona, ar panašiai — sunku pasakyti, nes to rašinio dar neteko skaityti. Tokiems ir panašiems, besirūpinantiems (tokių dalykų teko pakankamai prisiklausyti ir pačiame New Yorke) galima atsakyti, kad Brooklyne jau yra įsisteigusi krepšinio komanda. Deja, didelių žygdarbių ji neparodė, bet kruta ir daro, ką gali.

Krepšininkai prisiglaudė prie jau seniai gyvuojančio Lietuvių Atletų Klubo, kurio sportinė veikla po karo buvo kaip ir užgesusi. Klubas mielai parėmė, nupirko uniformas, treningus ir įmokėjo atitinkamą sumą YMCA organizacijai, kad krepšininkai šį sezoną galėtų dalyvauti taip vadinamoj Church Basketball League. Šioj lygoj šiemet žaidžia 9 komandos ir rungtynės vyksta kas šeštadienis.

Pirmieji Lietuvių Atletų Klubo krepšininkų pasirodymai buvo sėkmingi. Ispanų Grace penketukas nugalėtas 83:14, o kitas priešininkas — Spanish Presbytorians, įveiktas 73:11. Abu varžovai buvo silpnoki ir dėl pasėkmių džiūgauti nedera. Šiaip ar taip, svarbu, jog komanda vis daugiau įsižaidžia ir ryškina savo pajėgumą kuklioje lygoje. Jei gerai seksis, yra vilčių, kad kitą sezoną bus galima patekti į stipresnę lygą, kas nėra taip lengva, kaip kai kam, ypatingai nesusipažinus su amerikinėmis sąlygomis, gali atrodyti. Apie komandos pasiekimus pamini Long Island Press dienraštis

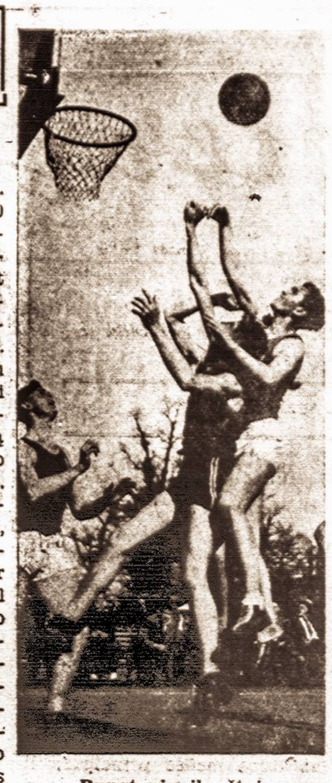

Rungtynių įkarštyje

Krepšininkai nepasitenkina vien pirmenybėmis, bet sekmadieniais ar švenčių dienomis tikisi sužaisti draugiškų rungtynių. Pirmos tokios numatytos lapkričio 24 d., kai Klasčiaus parko salėje bus grynai lietuviškos rungtynės su Brooklyno Apreiškimo parapijos Vyčių komanda. Apie tai bus laiku painformuota. Jei bus įmanoma, tikimasi sužaisti ir su kitų miestų lietuviškais vienetais.

O kas sudaro Lietuvių Atletų Klubo komandą? Daugiausiai atvykę iš Europos žaidikai, kurių tarpe turima keletas rinktinių pajėgų, kaip Alg. Birutį, Alf. Andrulį, Al. Lauraitį. Šie žaidikai gerai pažįstami kaip Scheinfeldo Kovo ir Kempteno Šarūno, paskui Margio reprezentantai. Prie jų derinasi Alg. Bagdonas (buv. Hanau), Alg. Ošlapas (Tiubingenas), St. Birutis (Scheinfeldas), Čerkeliūnas (Tiubingenas). Stipri pajėga yra New Yorko universiteto studentas Narbutas (JAV lietuvis) ir kitas amerikietis Bužinskas. Komandos treneris yra veteranas krepšininkas Arturas Andrulis. Tikimasi, kad į komandą įsilies broliai Norkai (dabar Waterbury), iš Vokietijos atvyksta vidurio puolikas Mikulskis. Krepšininkams vadovauja Art. Andrulis, Alg. Birutis, K. Čerkeliūnas. Pirmosios jų pavardžių raidės sudaro taip populiarią cigarečių reklamą Always Buy Chesterfield. Krepšininkai juokauja, kad būtų galima užsiiminėti bizniu...

Ir tai visa istorija. Pamėgdžiojant dabar populiarų stilių, galima pridėti, kad po pirmųjų triuškinančių rungtynių, mūsų krepšininkus priėmė New Yorko burmistras, visus pakėlė miesto garbės piliečiais, kapitonui įteikė miesto raktus ir t. t., o paskui atdarais automobiliais buvo pervažiuotas Broadway... Deja, tokiais prašmatnumais negalime pasigirti. Komanda veikia kai įmanoma, o šeštadieniais į YMCA namus Brooklyne (Marcy Ave. ir So. 9th Street) susirenka daugiau, kaip šimtas tautiečių ir prisimena Kūno Kultūros Rūmus. Tai tiek. Jei kam neužtenka, tie gali paleisti į darbą stovyklinę fantaziją ir patenkinti savo didybės troškulį.

Lietuvos kariuomenės savanorių žiniai

Prieš kelis mėnesius iniciatorių grupė kreipėsi į tremtyje atsidūrusius kūrėjus - savanorius, prašydama atsiliepti. Kurie skelbimus pastebėjo ir atsiliepė, tie buvo pakviesti į organizacinį pasitarimą, kuris įvyko spalio 8 d. Lietuvos Vyčių salėje Chicagoje.

Gyvai ir, jautriai buvo aptartas didysis tautos uždavinys — Lietuvos Valstybės išlaisvinimas iš komunistų tironijos. Nutarta visais galimais būdais prisidėti prie bendros kovos tėvynės nepriklausomybę atgauti, o šiam tikslui siekti pirmiausia reikalinga susiburti į organizacinį vienetą, kuris pilnai atitiktų 1918—1920 metų kūrėjų - savanorių ryžtą ir dvasią. Tuo tikslu susirinkimas išrinko organizacinį komitetą, kuriam pavedė užsibrėžtą darbą tęsti toliau, priimant dėmesin Nepr. Lietuvoje veikusius įstatus ir Laikiniuosius Įstatus Tremtyje.

Visi kūrėjai - savanoriai, atsidūrę Amerikoje ir Kanadoje, yra prašomi atsiųsti savo adresus organizaciniam komitetui: Mr. Vincas Rėkus, 1630 N. Kedzie Ave., Chicago 47, Ill.

Organizacinis Komitetas:
Pirmininkas J. Bobelis
Vicepirmininkas V. Rėkus
Sekretorius M. Klikna

BARONO Miunchhauzeno NUOTYKIAI

Barono Miunchhauzeno žiemos kelionė į Rusiją. — Arklys bažnyčios bokšto viršūnėje ir šiurpios lenktynės su vilku. — Žilabarzdis generolas su atsidarančiu pakaušiu.

Iš keliautojų aprašymų žinodamas apie blogus Lenkijos, Livonijos ir Kuršo kelius, savo kelionę į Rusiją aš pradėjau pačiame viduržiemy, kada per anuos kraštus yra, palyginti, lengviausias keliavimas.

Aš keliavau raitas, nes, jei arklys ir jojikas tvarkoj, toks keliavimo būdas yra patogiausias. Taip išvengiama pavojaus įsipainioti į nemalonius ginčus su kokiu mandagiu pašto viršininku ir tampymo po smukles kokio ištroškusio vežėjo. Buvau lengvai apsirengęs, ką vis labiau pradėjau justi, juo toliau į šiaurės rytus keliavau.

Bet, kaip galėjo jaustis tas vargšas žmogus, kurį, keliaudamas per Lenkiją, aš radau šalčio kankinamą vienoje dykoje aikštėje! Jis gulėjo ant kelio ir taip vargingai buvo apsirengęs, jog nuo šalčio visas drebėjo, iš niekur nesulaukdamas jokios pagalbos.

Pagailo man to vargšo. Nors pačiam šalo kūne širdis, tačiau užmečiau ant jo savo kelionės apsiaustą ir jojau toliau, kol mane užklupo naktis ir tamsa.

Niekur nebuvo nei matyti, nei girdėti jokio kaimo. Visas kraštas gulėjo po sniegu, o aš nežinojau nei kelio, nei tako.

Pavargęs nulipau nuo arklio ir pririšau jį prie kažkokio smailaus kuolo, kyšojusio iš sniego. Apsaugai pasiėmiau po ranka abu savo pistoletus ir atsiguliau netoliese ant sniego. Ir taip stipriai užmigau, jog mano akys atsimerkė tik šviesiai dienai išaušus. Bet, koks buvo mano nustebimas, kai aš pabudęs pamačiau, jog gulių vieno bažnytkaimio šventoriuje, pačiame vidury kaimo!

Pradžioje niekur nesimatė mano arklio. Bet tuojau išgirdau jį žvengiant — kažkur viršum manęs. Kai pažvelgiau aukštyn, išvydau jį kabantį prie bažnyčios bokšto vėjarodžio!

Dabar tik supratau, kaip visa tai atsitiko.

Mat, per dieną bažnytkaimio būta visai užsnigta, o naktį, staiga prasidėjus atodrėkiui, sniegas tirpo, ir aš su tirpstančiu sniegu minkštai nusileidau žemyn. Ką iš sniego kyšantį tamsoje palaikiau kuolu, prie kurio buvau pririšęs savo arklį, pasirodo būta bažnyčios kryžiaus ar vėjarodžio.

Ilgai negalvodamas, paėmiau vieną pistoletą ir iššoviau arkliui į apinasrį. Šitokiu būdu laimingai išgelbėjęs savo arklį, tęsau kelionę toliau.

Viskas ėjosi gerai, iki aš atvykau į Rusiją, kur nėra mados žiemą raitam keliauti.

Laikydamasis savo pagrindinės taisyklės prisitaikyti pagal žinomą patarlę "kas šalis — tai papročiai", įsigijau vienkinkes lenktynių rogutes, ir, gerai nusiteikęs, leidausi Petrapilio link.

Dabar jau tikrai nebežinau, ar tai buvo Estijoje ar Suomijoje, bet tiek dar gerai atsimenu, kad tai buvo viduryje baisaus miško, kai aš pamačiau iš paskos mane besivejantį alkaną vilką. Jis greitai mane pasivijo, ir jokiu būdu nebuvo galima nuo

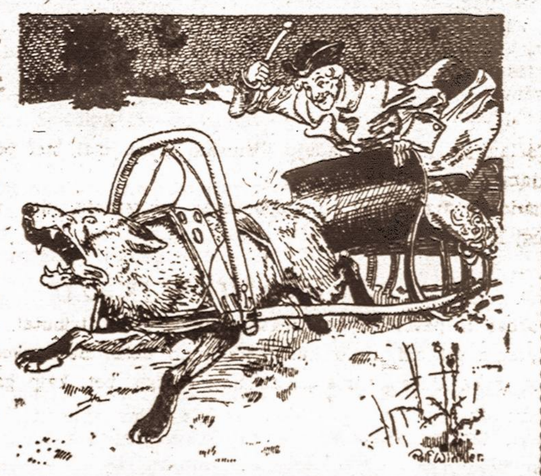

jo pasprukti. Automatiškai išsitiesiau išilgai rogių ir leidau arkliui vienam veikti mūsų abiejų naudai. Ką aš spėliojau, bet ko nedrįsau tikėtis ir laukti, tai tuojau ir įvyko.

Vilkas, geisdamas stambesnio grobio, šoko per mane ant arklio, įnirtęs iš karto išplėšė ir prarijo visą vargšo gyvulio užpakalį, o arklys iš skausmo ir baimės dar smarkiau bėgo.

Kai šiuo būdu taip laimingai iš bėdos buvau išsprūdęs, pakėliau akis ir su pasibaisėjimu išvydau, jog vilkas beveik jau buvo įsispraudęs į arklio vidų. Taigi, pasinaudojau proga ir ėmiau botagu pliekti jam kailį. Toks nelauktas užpuolimas šiame užvalkale vilkui nesukėlė nė mažiausios baimės: jis visa jėga veržėsi gilyn į arklį. Arklys krito žemėn, o jo vietoje — pakinktuose atsidūrė vilkas. Nors jį ir mažiau beplakiau, tačiau leidome pilnu šuoliu ir greičiau, negu mudu abu laukėme, visų žiūrovų nustebimui, sveiki ir gerai nusiteikę pasiekėme Petrapilį.

(Bus daugiau)

Moterų Pasaulis

Redaguoja V. TYSLIAVIENĖ

ŠEŠIASDEŠIMT METŲ AMERIKOS DIRVOJE

Ona Ruškienė su savo dukterimi Špokiene

Daugiau kaip keturi šimtai dešimtų beveik iki įkaitimo plojo jai, kai ji, pašaukta pavarde, atsikėlė nuo stalo, o gausiai susirinkę svečiai gerbė ją, jau šešiasdešimt metų gyvenančią Amerikoje. Ji buvo seniausia "amerikietė" visoje toje didžiulėje BALF'o seimo šeimoje, kai šią žinią seimo svečiams pranešė BALF'o pirmininkas dr. kun. J. B. Končius. Tada visi nulenkėme galvas prieš ją, baltais plaukais aštuoniasdešimt metų senutę, kurios krūtinę puošė seimo juostelė su įrašu: Anna Ruškienė.

Dar ir dabar prieš akis stovi ji, baltais plaukais, nelyginant obelis, pražydusi lietuvišką pavasarį. O tačiau ji kalbėjo apie savo senatvę, jaunystę prisimindama kaip nuostabiai gražų pavasarišką sapną.

Tada buvo ruduo, kai ji kaip jauna obelaitė, išrauta iš lietuviškosios žemės, tapo pasodinta naujojoje Amerikos dirvoje. — Kalendorius rodė 1889 metus. Buvo spalio 7 d., kai išlipau į krantą New Yorke, o savaitei praslinkus, triukšmingai švenčiau savo vestuves, — sako ji man, kai aš, atsiprašiusi už sutrukdymą, atsirandu šalia jos stalo, už kurio jau sėdi jos duktė Mrs. Špokienė, jos gera pažįstama E. Katilienė ir philadelphietė — Mrs. M. Scotch.

Mes kalbamės įvairiomis temomis, o senutė, mano prašoma, prisimena praeitį.

Gyveno visiškai prie Marijampolės miesto. Jos tėvukas buvo račius. Gausioje šeimoje gimusi, vos pasiūgėjusi, išeina į miestą mokytis siūti.

— Labai nemėgau siūti, nes man sakė, kad visos siuvėjos lieka senos panos, o aš gi nenorėjau jų vietoje pasilikti. Žinoma, turėjau vaikiną, bet tekėti dar neketinau. Vieną vakarą jis pasibeldė tyliai į mano kambarėlį ir, apkabinęs stipriai, man prašneko:

"Važiuokime Amerikon, tenai susikursime geresnį gyvenimą, ką čia dabar vargsi siūdama".

Man labai patiko šis pasiūlymas, bet aš jam patariau, kad jis pirmiau išvyktų, o man šipkartę prisiųstų.

Jis taip ir padarė. Po metų aš jau plaukiau Amerikon".

Čia gi visokių dienų buvę, nes ir gyvenimas toks, kaip oras. Čia saulė šviečia, čia lietus lyja, čia šaltis griebia. Bet vis po ūkanų švystelėdavo saulė. Taigi, saulė spindulių pabėrė po vienerių metų. Gimė pirmasis kūdikis. Paskui antras, trečias, ketvirtas, penktas ir šeštas. Ir taip metai po metų prie stalo daugėdavo šeimynos, bet ir šeimos kasoje nebuvo skurdu, kai, jiems pasiūgėjus, sudėdavo vienon krūvon uždirbtuosius doleriu.

Philadelphia, kurioje ji su vyru įsikūrė, vos porai metų praslinkus nuo jos atvykimo į Ameriką, buvo tas miestas, kuriame ji praleido didžiumą savo metų Amerikoje. Čia pradžioje svetimose, o vėliau savo dirbtuvėse dirbdama su vyru, ji susikūrė sau stiprų materialinį pagrindą. Čia užauginusi iš gimtojo lizdo išleido visus šešis vaikus savų šeimų susikurti. Čia ji palaidojo ir savo vyrą, su juo išgyvenusi 28 metus. Su antruoju vyru, už kurio ištekėjo po poros metų, gyvena jau trisdešimtuosius metus.

— Jis už mane jaunesnis trejus metus, tai turiu vačinti, kad nepaliktų — juokaudama sako ji, — mat, dar parneša gerą algą, tai taupau ji, — čia mus vėl nutraukia jos kaimynai, ją mielai sveikindami ir atsisveikindami, nes jau išvykti norėdami.

— Duktė čia mane atvežė į seimą, — sako ji kažkuriam, o po to girdžiu tokį pasikalbėjimą:

— Pažįsti Patuskonius?

— Taip!

— Tai aš jų sūnus!

— Katras?

— Vyriausiasis, Antanas.

— O, kaipgi, pažįstu, — sako ji ir pastebi man, kad čia jos kaimyno sūnus.

Tuo tarpu jų būrys praeina ir aš vėl kalbuosi su ja. Duktę, jau nekantraudama žvalgosi laikrodin, bet mielai palaukia mamytės dar keletą minučių. Mes gi tuo tarpu kalbamės apie Lietuvą.

— Kur nebūsiu pasiilgusi, — sako ji man, kai klausiu.

— Dažnai širdį suspausdavo kažkoks keistas jausmas, kai prisimindavau jaunystę, tuos takelius, kuriais jauna vaikščiodavau. Ir vis su vyru ketinau kada nors praverti gimtojo kiemo vartus, tačiau, mirus tėvams, tas traukimas atslūgo, o gal dėl to, kad čia buvau labai užsiėmusi iki ausų visokiais darbų darbeliais, rūpesčių rūpestėliais, — pasakoja ji.

Kažkas salėje niūniuoja lietuvišką dainą.

Jaučiu, kad jos melodija ją nutveria už širdies, nes ji pradeda kalbėti ir džiaugtis gražiomis dainomis, kurias šivakar dainavo dainininkė iš Lietuvos. Aš jai paaiškinu, kad tai Juzė Augaitytė — viena didžiųjų mūsų dainininkių.

Ji gėrisi jos dainomis ir primena, kad ir jos duktė didelė dainos mėgėja ir dainininkė.

— Aš pati labai mėgstu piano muziką. Vieną savo vaiką net šešis metus leidau mokytis skambinti. Taip pat mėgstu ir lietuviškas senoviškas dainas ir jų žinau daug, — sako ji ir čia pat užniūniuoja:

Užgimiau Lietuvoj,
užaugau toj pačioj,
išėjau vandravot,
sau laimės paieškot.

Nejučiomis prie tos dainos prisidedame ir visas būrys, apsėdęs stalą. Aš peržvelgiu sėdinčiųjų veidus. Kaip ilgesingai skamba tos dainos žodžiai! Tai juk sena daina, galima sakyti, tai išeivių himnas, kuri visais laikais gali dainuoti, nes jis visad aktualus, kaip duona su druska.

Amerika juk visais laikais mums buvo laimės simbolis.

Žiūriu į senutę, kurios plaukus sidabru nulaistė aštuonios dešimtys metų, ir susimąstau. O po to klausiu ją: "Ar susiradai, močiute, laimę šiame krašte per tuos vandravojimo laikus?".

Ji nieko neatsako. Atrodo, savo atmintyje ji sklaido tuos šešiasdešimt metų, kad galėtų man duoti atsakymą, o tuo tarpu jos duktė ją paima už parankės ir kalbina vykti namo.

Tada jos veidu nueina šilumos banga, o akyse dega patenkintos motinos džiaugsmas.

Aš nelaukiu kitokio atsakymo.

S. Narkėlūnaitė

MES

Vincė Jonuškaitė, Lietuvos Valstybinės Operos artistė, grįžo iš Montrealio, kur ji su solistu V. Ivanausku turėjo labai sėkmingą koncertą.

Elena Devenienė iš Waterbury, Conn., lankėsi New Yorke, atvykusi pasitikti iš Vokietijos atplaukusio prof. Vaclovo Biržiškos. Kaip žinia, pas ją yra įsikūręs jau ir prof. Mykolas Biržiška su žmona.

Juzė Augaitytė, Lietuvos Valstybės Operos solistė, kuri spalio 22 d. dalyvavo Vienybės meno vakaro programoje, pakviesta dainuoti Moterų Vienybės ir Amerikos Lietuvių Legijonierių Posto Nr. 1763 koncerte, įvyksiančiame lapkričio 27 d.

Dail. Anastazija Tamošaitienė iš Kanados atvyksta į New Yorką dalyvauti tarptautinėje moterų parodoje, kuri atidaroma lapkričio 7 d. Dailininkė atsiveža labai gausių ir gražių lietuvių tautodailės eksponatų, kurie neseniai įvykusioje Kanados Ūkios parodoje buvo susidomėjimo centre.

Polyna Stoska, Metropolitan operos solistė, kaip viešnia dalyvavo New York Macy's krautuvės darbininkų pirmosios komunijos pusryčiuose, kur padainavo keletą dainų.

Emilija Tutlienė, tremtyje pagarsėjusi lietuvių tautinių drabužių audimu, su savo šeima atvyko į Ameriką. Per savo buvimą tremtyje ji išaudė apie pusantro šimto lietuviškų tautinių kostiumų. Jos fotografija, vaizduojanti ją audžiant tautinius drabužius, yra išstatyta Lietuvių Dailės Parodoje.

Dr. J. Deveikė - Navakienė, šiuo metu Paryžiuje gyvenanti Vienybės bendradarbė, daro žygius atvykti į Argentiną. Dokumentų sudarymu rūpinasi A. Kavaliauskas, dirbąs Mar del Platoje, Argentinoje.

Olga Nauragienė, baleto šokėja, šį pirmadienį su savo vyru operos solistu Ipolitu Nauragiu ir dukrele Daiva atvyko iš Vokietijos ir apsistojo New Yorke.

Mrs. William H. Good, demokratų veikėja, paskirta vadovauti Brooklyno March of Dimes 1950 m. vajui.

Tokia vakarinė suknelė tikrai elegantiškai atrodo, kai ją vilki "elegantiškos" figūros moteris.

DĖKOJA SAVO GERADARIAMS

Nuoširdžiai dėkoju gerb. Elz. Stankuvienei už tarpininkavimą ir gerb. J. Daudžvardienei už parūpinimą darbo sutarties ir parkvietimą manęs į JAV.

Šių mielų lietuvių dėka atsiradau šioje laisvės šalyje ir gerai jaučiuosi, jų globojama.

A. Liorentaitė

***

Savo ir savo šeimos vardu širdingai dėkoju Julijai ir Albertui Mustaikiams, gyv. 223 Athem St., So. Boston, Mass., už tą didelį nuoširdumą, kurį jie mums parodė, mums esant tremtyje, sudarant mums dokumentus atvykti į šį kraštą ir nepaprastai broliškai globojant ir rūpinantis mumis, jau mums Amerikoje atsiradus.

Taip pat širdinga mūsų padėka priklauso Frances Korsakas, gyv. 313 Fourth St., Vladui Jakštui, gyv. 67 G St., ir poniai Martinkus, gyv. 164 6th Ave., kurie mums dovanojo rūbų ir baldų, padėdami mūsų pirmuosiuose žingsniuose šiame krašte.

B. Vaišvila

***

Daugumos senųjų Amerikos lietuvių tautinio susipratimo ir geraširdiškumo dėka jau daug tūkstančių tremtinių pradėjo naują gyvenimą.

Tokių gerų kilnaširdžių lietuvių J. V. ir M. Valickų iš Newarko, N. J., pastangomis ir mūsų šeima šiandien pradėjo kitą gyvenimą be baimės dėl rytdienos šioje laisvių ir įvairių galimumų šalyje. J. V. Valickas yra tas žmogus, kuris dieną ir naktį sielojasi lietuvių — tremtinių reikalais ir visur gelbsti, kiek įmanydamas. Jo pastangų dėka jau per 60 naujakurių atvyko Amerikon. Tai yra pavyzdys, ypač mums naujakuriams, kiek galima patarnauti lietuviškumui.

Šia proga tenka prisiminti ir J. ir M. Kazlauskus, kurie taip pat daug padeda atvykusiems. Jei tokių lietuvių būtų keletas šimtų, tai beveik visi lietuviai — tremtiniai šiandien būtų Amerikoje.

K. Liaudanskas
ir P. Skirmantas

***

Mylimiems giminaičiams Hellen ir Jonui Kubiliams, gyv. 1814 Brooklyn Ave., Brooklyne, už jų rūpestingumą mūsų šeimai, siunčiant taip dažnus siuntinius, o mums atvykus į JAV, už malonų priėmimą ir materialinę paramą, reiškiame nuoširdžiausią padėką.

Stefa ir Aleksas Mereckiai

Prenumeratoriams

Vienybės, kaip ir kitų mūsų laikraščių, pagrindinės pajamos — prenumerata. Todėl gerbiamieji Vienybės skaitytojai prašomi savo prenumeratą atnaujinti tuojau, kai tik ji išsibaigia. Priešingu atveju, laikraštis, kurio leidimas šiais aukštų kainų laikais jau ir taip yra sunkus, pradeda jausti pajamų trūkumą. Tuo tarpu kiekvieno skaitytojo pareiga padėti savo laikraščiui. Ir tai įmanoma be didelių pastangų: reikia laiku užsimokėti savo prenumeratą.

VALERIJOS GROŽIO SALONAS
Valerija Gimbutienė, Sav.

Turi moderniškiausias priemones plaukams šukuoti, garbiniuoti, dažyti ir galvos bei veido odai masažuoti. — Manikiūra, "cold wave", "permanent wave" ir kitokia

Importuotos mašinos
Virš 15 metų biznyje

106-17 Liberty Ave. Ozone Park, N. Y.
Tel. VIrginia 3-1327

Lietuviška marškinių siuvykla ir rankų audykla
LITBALT COMPANY
gamina visoklus marškinius, kaklaraščius, šalikus, audžia lietuviškus marginius ir t.t.

Turime pasirinkimą puikių šalikų, kaklaraiščių, lietuviškų juostų ir galvos papuošimui juostų.

Priima užsakymus visokiems marškiniams, tautiškiems rūbams, staltiesėms, lovatiesėms, lietuviškoms vėliavoms ir kit.

ŽEMOS KAINOS — MANDAGUS PATARNAVIMAS
Jonas Žukauskas
20 TEN EYCK STREET
Tel. EVergreen 8-2954 BROOKLYN 6, N. Y.

GRANFORD RADIO STORE
(Buvusiame Vienybės ofise)
J. Yuskowski, Sav.
MES TAISOM RADIJO IR TELEVIZIJOS APARATUS,
DUODAMOS DOVANOS TIEMS, KURIE PAS MUS PERKA RADIJO ARBA TELEVIZIJOS PRIIMTUVUS
193 GRAND STREET BROOKLYN, 11, N. Y.
EVergreen 7-5703

SCHOLES BAKING, Inc.
LIETUVIŠKA DUONA — GERIAUSIA DUONA

V. LUKAS, vedėjas
Mes kepame visokias duonas ir pyragus vestuvėms, krikštynoms, gimtadieniams ir kitokioms iškilmėms. Visus užsakymus mes išplidome kuogeriausiai.
532 Grand St., Brooklyn, N. Y.
Tel. EVergreen 4-8802

TAUPYKITE

Vėliausias dividendas yra 2% į metus, kredituojamas bertaininiai.

Nuošimtis apskaičiuojamas nuo pirmos dienos kiekvieno mėnesio, pradedant nuo $25 iki $7500.

Sutaupos įdėtos prieš sausio 10, balandžio 5, liepos 10 ir spalio 5 neša nuošimtį nuo paliekamos iki paskutinės metų ketvirčio dienos.

THE *Kings County*
SAVINGS BANK
135 Broadway, prie Bedford Avenue
Brooklyn, N. Y.
Member Federal Deposit Insurance Corporation
Įsteig. ta 1860

SEA-GULL SHIPPING CO. 560 GRAND STREET, BROOKLYN, N. Y.
PIRMOJI LIETUVIŠKA EKSPEDICINĖ BENDROVĖ
Siunčia maisto ir drabužių pakietus į Europą

Bendrovė turi jau gatavus maisto pakietus, kuriuos galima užsakyti iš U.S.A. ir Kanados per paštą. Bendrovė nesinaudoja tarpininkais, tad gavėjai už jos pakietus nieko nemoka.

Nr. 1. — $6.50
2 sv. cukraus, 1 sv. kavos ar kakao, 1 sv. bekono, 1 sv. kiaul. mėsos, 2 sv. kiaul. taukų, 1 sv. pieno miltelių, 1 sv. pieno šokolado.

No. 3 — $7.00
2 sv. Salami dešros, 2 sv. rūkyto bekono, 2 sv. kiaul. taukų, ½ sv. arbatžolių, 4 oz. kavos extrakto.
1 sv. bičių medaus.

Nr. 2 — $10.00
5 sv. cukraus. 2 sv. kavos, 2 sv. kiaul. mėsos, 5 sv. kiaul. taukų, 2 sv. bekon, 2 sv. kond. pieno, 2 gb. tual. muilo.

Nr. 4 — $6.00
4 sv. kiaul. taukų, 2 sv. rūkyto bekono, 1 kvorta valg. aliejaus.

Nr. 5 — $5
10 sv. kiaul. taukų

Nr. 6 — $5.70
5 sv. kavos, 4 sv. kakao.

Sea-Gull Shipping Co. - Vedėjas M. Anuška

JUOZAS IR ONA GINKAI, kurie šiomis dienomis kukliame draugų būrelyje paminėjo savo 28 metų vedybinio gyvenimo sukaktį. Juozas Ginkus, kaip žinoma, yra New Yorko Lietuvių Tarybos pirmininkas, Amerikos Lietuvių Tarybos ir BALF'o direktorius, be to, Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos centro iždininkas. Tai vienas pačių veikliausių vyresniosios kartos veikėjų. Tuo tarpu Ona Ginkuvienė, kuri kas sekmadienį gieda Angelų Karalienės parapijos chore ir retkarčiais padainuoja savo vyro vadovaujamoj radijo programoj, palyginti, mažai dalyvauja visuomeninėje veikloje. Bet už tai ji savo akių niekur nenuleidžia nuo biznio — saldainių ir užkandžių "palociaus", kurį lietuviai ir kitataučiai taip gausiai lanko.

VĖLIAUSIAI ATVYKĘ LIETUVIAI

Spalio 6 d. laivu General Ballou į New Yorką atvyko:

Balbatas J., Brooklyn, N. Y. — Bankaitis A. ir š., Detroit, Mich. — Bytaut A., Hartford, Ct. — Davidauskas A. ir š., Linden, N. J. — Dičius P. ir š., Chicago, Ill. — Druskis K. ir š., Indianapolis, Ind. — Gleiforsaitė H., Brooklyn, N. Y. — Janušonis P. ir R., Kearny, N. J. — Jasaitytė A., Detroit, Mich. — Jursėnaitė G. ir E., Chicago, Ill. — Kazlauskas P., Reed City, Mich. — Klovas V. ir š., — Chicago, Ill. — Ladukas S. ir M., Brooklyn, N. Y. — Levickienė S., Sunnyside, Wash. — Matijošaitis J., Phila, Pa. — Matulaitis B. ir K., Chicago, Ill. — Mikuckis J. ir P., New York, N. Y. — Mikaitis O. ir š., Concord, N. C. — Mockus S. ir š., Houston, Texas. — Nakas O., Phila, Pa. — Mikulionis J. ir J., Rochester, N. Y. — Natkevičienė M. ir š., Detroit, Mich. — Palubinskas S. ir š., Lewiston, Me. — Paulavičius P., Chicago, Ill. — Pažėrūnaitė A., Buffalo, N. Y. — Plienaitis P. ir O., Detroit, Mich. — Plechavičius P. ir š., Avon Lake, Oh. — Ramanauskaitė E., Heron Lake, Minn. — Rasimas B. ir š., Orland aPrk., Ill. — Šaltenis E. ir M., Los Angeles, Cal. — Sinkevičius Z. ir š., Chicago, Ill. — Šuopys V., Imlay City, Mich. — Teizeris O., Santa Paula, Cal. — Timpa G., Bellevue, Mich. — Vedeika P., Detroit, Mich. — Viliušaitis H., Boston, Mass. — Vaičeliūnas S. ir š., E. Orange, N. J. — Valkiūnienė I. ir J., Dyerburg, Tenn.

Spalio 8 d., laivu General Eltinge į New Orleans atvyko:

Aukštkalnis K. ir š., Los Angeles, Cal. — Bernotas E., Elton, La. — Čilinaitė S., Los Angeles, Cal. — Feiferis V. ir š., Clarksdale, Miss. — Gedgaudas S. ir š., Donaldsville, La. — Kijauskas A., Don Diego, Cal. — Malskis J. ir š., Little Rock, Ark. — Pranys A., Sebastopol, Cal. — Rūbas V. ir š., Safford, Ala. — Schulat M. ir F., Pataluma, Cal. — Vaičiulis V. ir š., Clarksdale, Miss. — Venckauskienė A., San Diego, Cal.

TARZANAS

GRĮŽTA Į DŽIUNGLES

(Tęsinys)

Tatai buvo d'Arno telegrama Tarzanui.

"Pirštų spūsnys rodo, jog esi Greistokas. Sveikinu. D'Arno".

Kleitonas sverdėjo, lyg būtų mirtinai sužeistas. Tik staiga išgirdo šaukiant jį vardu, mat, jau atėjo traukinys. Kleitonas, lyg sapnuodamas, pasiėmė apsiaustą ir išbėgo. Jis papasakos jiems telegramos turinį traukinyje. Jam išbėgus iš stoties, jau sušvilpė antras švilpukas. Būrelis žmonių susigrūdo prie vagono, skubėdami įlipti. Kol jie susėdo į traukinį ir užėmė vietas, praėjo gal penkios minutės, ir tiktai tada Kleitonas pastebėjo, kad nėra Tarzano.

— Kur Tarzanas? — paklausė jis Dženos Porterytės, — kitame vagone?

— Ne, — atsakė Džena, — ateinant traukiniui jis sumanė nuvežti automobilį į New Yorką. Tarzanas nori geriau pažinti Ameriką, o to nepadarysi sėdėdamas traukinyje. Tarzanas juk grįžta į Prancūziją.

Kleitonas tylėjo ir galvojo, kaip čia pranešti Dženai užgriuvusią nelaimę. Kaip tat ją paveiks? Ar benorės tekėti už jo ir būti paprasta ponia Kleitoniene? Jis dabar tesiprato, kokios baisios aukos reikalauja iš vieno jų likimas.

(Bus daugiau)

AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESAS

LAPKRIČIO 4—6 d. d., 1949 m.

Ketvirtadienį, lapkričio 3 d.

Atstovų registracija nuo 1 val. popiet.

Penktadienį, lapkričio 4 d.

Kongreso atidarymas 10 val. ryte.

Atstovų ir svečių susipažinimas — 5,30 iki 8 val. vak.

Jaunimo ir svečių pasilinksminimas - šokiai — 9 val. vak.

Šeštadienį, lapkričio 5 d.

Posėdžiai nuo 9 val. ryto.

KONGRESO BANKIETAS — 8 val. vak.

Sekmadienį, lapkričio 6 d.

Pamaldos už Lietuvą — Šv. Patriko Katedroje 4 val. p. p.

Literatūros ir Muzikos Vakaras — 7,30 val. vak.

Posėdžiai ir pramogos bus Hotel New Yorker, 8th Ave. ir 34th St., New York, N. Y.

"Eime kartot, kaip maldą, vardą Lietuvos"...

(Atkelta iš 4 psl.)

Vakaruose, kurie jungiasi į visuotinį frontą prieš komunizmą. Tačiau mes, lietuviai geruoju įspėjame juos nebesileisti ateityje į Pilsudskio ir Želigovskio avantiūras. Tai nebekeičiama lietuvių tautos nuomonė ir gėda tiems, kurie su lenkais dar leistųsi į diskusijas dėl Vilniaus. Vaizgantas šiais žodžiais yra pareiškęs visų mūsų nuomonę:

"Vilnius — būtinoji tikrosios, etnografinės Lietuvos dalis. Vilnius yra raktas visų Lietuvos dalių durims atrakinti".

Viskas gali keistis, bet lietuvių tauta iš Vasario 16 d. deklaracijos nepakeitė ir nepakeis nė žodžio, o ten aiškiai pasakyta viso pasaulio žiniai:

"...atkuriama demokratinė Lietuva su sostine Vilniumi".

2. Ir ne Koenigsberg ir ne Kaliningrad,

bet Karaliaučius — tai tiesa, kurią lietuvis amžinai gynė ir gins.

Lietuvių tauta pripažįsta teisingu Sąjungininkų Kontrolinės Komisijos Berlyne sprendimo iš 1947 m. kovo 1 d. pirmąjį nuostatą ("Prūsijos valstybė kartu su jos centrine vyriausybe ir visomis institucijomis nebeegzistuoja"), bet kitus skelbia niekingais, jų tarpe ir Karaliaučiaus bei Pręglaus upyno, kad ir laikinąjį, pavedimą svėtimiesiems, ne tos žemės savininkams.

Kongresas, deklaruodamas neginčijamas Lietuvos Respublikos teises į Mažąją Lietuvą, "vidaus" reikalų komentaruose turi čia pat ir galutinai įrašyti pastabą, kuria einant VLIK'e pagaliau būtų padaryta tikra vardan tos Lietuvos reforma, būtent — M. Lietuvos atstovo dalyvavimas VLIK'e lygiu balsu, lygia iniciatyva ir lygia atsakomybe. Kol tai neįvyks, visos ligšiolinės VLIK'e "reformos" tėra tarpusavis — grynai privatus! — kelių partijų interesų susibalansavimas. Teisingai neseniai įvykęs Mažosios Lietuvos Tarybos suvažiavimas atsakomybę už esamus ir eventualiai būsimus nesklandumus vakarinių Respublikos žemių reikalais viešai pervedė dabartinį VLIK'ą sudarančių partijų moralei saskaitai.

Tarp įvairių Kongreso pasveikinimų garbingiausią vietą turi užimti pasveikinimas kovojančiai Tevynei. Tą pasveikinimą savo keliu turi suredaguoti teisininkai, kalbininkai ir visų pirma rašytojai. Tame pasveikinime, kuri atsispindėti visas mūsų tėvynės ilgesys ir visa pagarba ir valia sekti partizanų pėdomis, kai istorija pašauks lemiamai kovai prieš Rytų barbarus. Gal būt, jis — tas pasveikinimas — išsyl bus sunku persiųsti į anapus geležinės uždangos (nors galima bandyti per visas radijo stotis, kurios duoda žinių į anapus geležinės uždangos), tai bent telieka kaip mūsų sąžinės ir ryžto deklaracija, kurią, kaip maldą, kartokime kas rytas ir kas vakaras, patys išmokim ir savo vaikus išmokykime, kaip nerašytinės tautinės konstitucijos kovoje už tėvų žemės nepriklausomybę.

Mums pasveikinimas iš Tėvynės yra atėjęs jau 1948 m. žiemą ir ten skaitome pažodžiui:

"Tiesiame rankas. Jos kruvinos, kaip ir mes patys. Nebijokite susiteršti. Tai mūsų pačių kraujas, okupantų — azijatų liejamas. Liejama ne lašais, bet upeliais. Vasarą nesuskumba saulė kraujo išdžiovinti, žiemą: speigai — jo sušaldyti".

"Kalbėkite drąsiai, šaukit, kaip begalite. Nebijokite, mums niekad jau blogiau nebus, jei jūs kviesite pasaulį sutramdyti barbarus".

SMŪGIS LAIKRAŠČIUI

padaromas to prenumeratoriaus, kuris nesirūpina atsilyginti savo atsilikusį prenumeratos mokestį.

LOUIS GAUBAS
Parduoda ir taiso įvairiausių rūšių LAIKRODŽIUS
14 Wilson Ave., Newark, N. J.
Tel.: MI 2-0931.

LIBERTY PARK BAR & GRILL
Kate Laseck, sav.
1144 Liberty Avenue
Waverly 3-9515 Hillside, N. J.

BOSTON BAKERY
A. Stakeliuans, sav.
330 William St. Harrison, N. J.

LIETUVIŠKA UŽEIGA
Juozas ir Eva Vilsonai, sav.
22 E. 19th St. Bayonne, N. J.

JOHN'S TAVERN
Jonas Venckus, sav.
137 S. WOOD AVE.
Linden 2-9833 Linden, N. J.

LIETUVIŠKA UŽEIGA
Ethel Chesney, sav.
481 Avenue A Bayonne, N. J.

L' N' ED.
Stephan H. Martis, sav.
804 W. Elizabeth Ave.
Tel. 2-3246 Linden, N. J.

LIETUVIŠKA UŽEIGA
Adam Rubis, Jr.
1601 S. Wood ave. Linden, N. J.

VINCENT'S ST. JAMES TAVERN
Vincent Višniauskas, Sav.
Geras maistas, įvairūs gėrimai
ROUTE 25A
ST. JAMES, L. I.
Tel.: St. James 592

WEST HILLS INN
M. Danielienė, Sav.
Tai viena iš gražiausių lietuviškų užeigų saloje
West Hills Road & Oklahoma Ave., So.
HUNTINGTON, L.I., N.Y
Tel.: Huntington 3253

JONAS PATASIUS
Laikrodžiai, žiedai, kosmetika ir religiniai dalykai
307 GRAND STREET
Brooklyn 11, N. Y.

Louis Restaurant
L. ALEKSIEJUS, Sav.
Alus - Vynas - Degtinė
Pusryčiai, pietūs ir vakarienė
Pirmos rūšies maistas
44 Hudson Avenue
Ma 5-9108 Brooklyn, N. Y.

BAR and GRILL
JOSEPH BALTAITIS, Sav.
Šviežias maistas, įvairūs gėrimai
518 Grand St. Brooklyn, N. Y.
EVergreen 4-9407

Julius Adomaitis Bar and Grill
Pirmutinė ir paskutinė vieta, kur galima ne tik išsigerti, bet ir gardžiai pavalgyti.
187 E. 24th St. Bayonne, N. J.
Bayonne 3-7922

HAPPY DAYS
RESTAURANT & BAR
Nemokamai galite gauti svetainę pramogoms: vestuvėms, krikštynoms, gimtadieniams, pagerbimo vakarienėms ir kitokioms iškilmėms bei puotoms.
426 So. 5th St. Brooklyn, N. Y.

A. Povilansko Baras ir Restoranas
SALĖ SEIMYNINĖMS PRAMOGOMS
158 GRAND STREET
Tel. EVergreen 4-9737 BROOKLYN, N. Y.

Geriausia lietuviška valgykla Brooklyne
LORIMER COFFEE SHOP
FRANK DOMIKAITIS, Savininkas
Šviežias maistas. — Įvairus mėsos, daržovių ir pieniškų valgių pasirinkimas.
417 LORIMER STREET BROOKLYN, N. Y.

A. NOVITZKIE
BARAS - RESTORANAS - SALĖ
Salė tinka kiekvienam parengimui, vestuvėms, susirinkimams ir kitokioms pramogoms.
Didelė virtuvė
59-63 56th Rd., Maspeth, L. I., N. Y Tel. Da 6-7460

ZUPP'S BAR *Joseph Zeidat, Jr.*
NAUJAI ĮRENGTA, MODERNIŠKA VIETA
NAMŲ GAMYBOS VALGIAI KASDIEN
DEGTINĖ — VYNAS — ALUS
Televizija — kiekvieną vakarą
411 GRAND STREET BROOKLYN, N. Y.
EVergreen 4-7729

BARNEY'S TAVERN
LIETUVIŠKA UŽEIGA
B. Kohanski
215 N. 4th Street Tel. HA. 6-8804
Harrison, N. J.

J. M. BUYAUSKAS
Laidotuvių Direktorius
Naujai pastatytame name moderniškai įrengta koplyčia.
Patarnauja ir kitiems New Jersey miestams.
24 Davis Ave. Kearny, N. J.
Tel.: Kearny 2-2588

Telefonas: *EVergreen 7-7411*
KLEEN KOL COAL CO.
LISAUSKO ANGLIŲ KOMPANIJA
Anglys, Coke ir Aliejus
OFISAS:
496 GRAND STREET BROOKLYN, N. Y.
Gyvenamoji vieta:
53-82 72nd Pl. Tel.: HA 6-8406 Maspeth, N. Y.
Telefonuoti po 5 val. vakarais

PHILIP BENDER
AVALINĖS KRAUTUVĖ
Mūsų batų kokybė jau senai yra žinoma lietuviams
DIDŽIAUSIAS PASIRINKIMAS VISIEMS ŠEIMOS NARIAMS
215-247 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y.
Telefonas: EV.7-2048

AUGUST GUSTAS BELTAIRE FLORIST
6762 FOURTH AVE., BROOKLYN 20, N. Y.
(68th St. kampas) SHoreroad 8.9330
SPECIALISTAI LAIDOTUVIŲ VAINIKAMS IR VESTUVIŲ BUKIETAMS PARUOŠTI
Užsakymai primami ir telefonu.
Taip pat galima užsakyti gėles
Paul Gustas Funeral Home, Inc. įstaigoje:
354 MARCY AVE. EVergreen 7-4774.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

JUOZAS GARŠVA
231 Bedford Avenue, Brooklyn, N. Y.
KOPLYČIA LAIDOTUVĖMS
Telefonas, EVergreen 8-9770

STEPHEN AROMISKIS
(ARMAKAUSKAS)
423 Metropolitan Avenue, Brooklyn, N. Y.
Tel. EVergreen 7-4335 Koplyčia Laidotuvėms

Estate of A. J. VALANTIEJUS
V. R. VALANTIEJUS, Mgr.
GENERAL INSURANCE AGENT
54-41 — 72nd Street, Maspeth, L. I., N. Y.
Notary Public. Tel., NEwton 9-4464

F. W. SHALINS
(ŠALINSKAS)
LAISNIUOTAS GRABORIUS
84-02 Jamaica Avenue, Woodhaven, N. Y.
Tel. VIrginia 7-4499 Koplyčia Laidotuvėms

ROGERS FUNERAL HOME
P. RADZEVIČIUS, Direktorius
Telefonas, STagg 2-4409
410 Metropolitan Avenue, Brooklyn, N. Y.
KOPLYČIA LAIDOTUVĖMS NOTARY PUBLIC

Visi šie laidotuvių direktoriai išnuomoja automobilius įvairiems reikalams

MATHEW P. BALLAS FUNERAL HOME

MATHEW P. BALLAS, Direktorius — ALB. BALTRŪNAS-BALTON, Reikalų Vedėjas
Visada suteikiamas sąžiningas patarnavimas.
660 GRAND STREET BROOKLYN, N. Y.
Tel. STagg 2-5043

New Yorkas ir Apylinkė

Pas mus

St. Lozoraitis, Lietuvos ministras Romoje, lankėsi Washingtone ir praeitą pirmadienį dalyvavo Jungtinių Tautų rūmų kertinio akmens pašventinimo ceremonijose New Yorke.

Antanas Olis, Lietuvių Dailės Parodos globėjas, išvyko į Chicagą ir atgal į New Yorką grįš prieš pat Visuotiniojo Lietuvių Kongreso atidarymą.

Jonas Poškus, Jr., mūsų korespondentas New Britaine, suorganizavo net dvi ekskursijas, atvykusias autobusais į Lietuvių Dailės Parodą New Yorke.

Petras Jaras, žinomas veikėjas ir Vienybės korespondentas, buvo atvykęs iš Baltimorės dalyvauti Lietuvių Dailės Parodos atidaryme ir ta proga lankėsi mūsų įstaigoje.

Dr. J. Januškevičius, kurio straipsnelis, Kelionė į naująjį pasaulį dedamas šiame numeryje, yra mūsų korespondento Philadelphijoje Algirdo Januškevičiaus tėvas, 87 metų amžiaus žmogus.

Jonas Švedas, Vienybės skaitytojas iš Philadelphia, Pa., spalio 22 d. lankėsi New Yorke, specialiai atvykęs į Vienybės meno vakarą.

Domininkas Čeponis ir Teofilius Sušinskas, mūsų skaitytojai iš Brooklyno, antradienį buvo nuvykę į uostą pasitikti savo giminaičio kun. J. Čeponio, atvykusio iš Vokietijos. Kun. J. Čeponis yra buvęs visos eilės lietuvių tremtinių stovyklų kapelionas britų zonoje.

Pranas Šimaitis, buvęs siuvėjų kontraktorius, praeitą pavasarį su žmona apsigyvenęs savo ūkyje, Connecticut valstybėje, neseniai lankėsi Brooklyne.

Vyt. Širvydas, buvęs Vienybės redaktorius ir dabartinis jos bendradarbis, imigracijos inspektorius iš Rouses Point, N. Y., lankėsi New Yorke ir ta proga buvo užsukęs į mūsų įstaigą.

Vytautas Damušas, Veronikos ir velionio Kazio Damušų sūnus, neseniai susituokė su Roselita Ontario, kurios tėvas italas, o motina lietuvė. Jaunoji kalba lietuviškai.

Vyt. Žukauskas, buvęs teisėjas Lietuvoje, lankėsi Vienybės įstaigoje ir ta proga užsiprenumeravo laikraštį.

Antanas Vaivada su šeima buvo atvykęs iš Washingtono dalyvauti Lietuvių Parodos atidaryme ir Vienybės meno vakare New Yorke.

J. Kasmauskas, žymus veikėjas ir pramoninimkas iš Bostono, savo biznio reikalais lankėsi New Yorke ir ta proga — Lietuvių Dailės Parodos atidaryme.

S. Cvirka, Vienybės skaitytojas ir rėmėjas, buvo atvykęs iš New Haveno dalyvauti Lietuvių Dailės Parodos atidaryme.

Dr. P. Grigaitis, ALT sekretorius, praneša, kad Visuotiniojo Amerikos Lietuvių Kongreso išvakarėse, lapkričio 3 d. Hotel New Yorker (1,30 val. p.p.) įvyks visų ALT narių posėdis.

Ona Kščenaitienė iš Bronxo praneša, kad jos vyro velionio Juozo Kščenaičio dvejų metų mirties sukakčiai paminėti, sekmadienį, lapkričio 6 d., 9 val. ryte Aušros Vartų bažnyčioje, New Yorke, įvyks pamaldos.

Anelė Visockienė, gyvenanti 10 Central Ave., Brooklyne, prašo atsiliepti neseniai atvykusį iš tremties Vladą Paužą.

KLAUSYKITE kiekvieną sekmadienį 1,30 val. po pietų radijo bangomis iš stoties WLIB, 1200 klc., leidžiamos New Yorko ir apylinkės Lietuvių Biznierių programos, kuri tęsiasi visą valandą. Biznio reikalais (asmeniškai arba laiškais) kreipkitės pas Petrą Lisauską, 496 Grand St., Brooklyn, N. Y.

VIENYBĖ PRADĖJO MENO VAKARUS

Spalio 22 d. įvykusiuoju meno vakaru Vienybė pradėjo savo įprastinių meno vakarų ciklą. Šis vakaras buvo pirmasis po vasaros pertraukos.

Nemažam dainos ir poezijos mėgėjų būriui buvo patiekta vertinga ir įdomi programa.

Pianistė Marija Šlekaitytė paskambino keletą Fr. Chopino muzikos kūrinių, jais primindama lygiai prieš šimtą metų mirusįjį įžymų muziką, kuri paskutiniuoju metu paminėjo visas kultūringasis pasaulis. Lietuvos Operos solistė Juzė Augaitytė dviem dalimis — pirma lietuvių liaudies, o vėliau — lietuvių kompozitorių originaliomis dainomis — susirinkusiems atskleidė lietuviškosios dainos grožį. Ši dainininkė, dar neseniai atvykusi iš Vokietijos britų zonos tremtinių stovyklų, jau turėjo progos padainuoti ir Amerikos lietuviams. Pirmuoju atveju BALF'o metinio seimo koncerto metu ji pasirodė kaip puiki G. Puccini operų interpretatorė, o šiuokart ji išimtinai lietuviška programa nukėlė mus iš nedidelės Common Council of American Unity salės į mūsų svajonių šalį — Lietuvą, leisdama pasidžiaugti ir mūsų dainomis ir jų gražiu atlikimu. Ši švelnaus lyrinio soprano, didelės skalės ir kultūros dainininkė turėjo tikrai sėkmingą savo debiutą New Yorke. Karštų publikos ovacijų priversta, ji dar sudainavo tris dainas virš programos.

Poeziją vakare atstovai poetai Juozas Tysliava ir Leonardas Žitkevičius ir dramos aktorius Antanas Škėma. Neatvykus Faustui Kiršai, jo eilėraščius meniškai padeklamavo A. Škėma. Jis taip pat įspūdingai paskaitė Juozo Tysliavos "Tėve mūsų" poemą, vaizduojančią tragingą prūsų tautos likimą. Juozas Tysliava, jam įprastu originalumu vedęs programą, ir pats paskaitė savo kūrybos. Ypač visus sujaudino jo neseniai parašytas kūrinys, skirtas Lietuvai. Nepaprastai taikliai ir meniškai atvaizduota Lietuvos kančia nevienam klausytojui išspaudė ašarą.

Poetas Leonardas Žitkevičius paskaitė savo naujausios kūrybos. Visa programa buvo publikos karštai priimta. Operos solistės Vincės Jonuškaitės tautodailės parodėlė dar labiau pabrėžė šio vakaro lietuvišką pobūdį, supažindindama susirinkusius su Lietuvos moterų kūryba audinių raštuose ir jų spalvose. Pati Vincė Jonuškaitė svečiams apibūdino lietuvės moters kūrybinį veržlumą, papasakodama ir apie savo rinkinį, kurį ji surinko, gyvendama Lietuvoje, o paskui išsaugojo jį bėgime ir tremtyje.

Dvi programos valandos, nelyginant skriste praskrido, vakaro svečiams palikdamos ilgai nepamirštamų įspūdžių.

Ateinantis meno vakaras įvyks gruodžio 3 d. S. N.

STUDENTŲ BALIUS

Studentų baliuje, kuris įvyks spalio 29 d. (šį šeštadienį) 7 val. vak., puikioje Knapp Mansion salėje, 554 Bedford Ave., Brooklyne, dalyvaus šios meninės jėgos: solistai Ivanauskas, Rožytė Mainelytė ir Aleksas Vasiliauskas, vyrų oktetas Aidai, J. Galminui vadovaujant ir tautiniai šokiai, p. Biknevičiūtei vadovaujant. Be to, iškilmingoji dalis, kurioje dalyvaus daug aukštų svečių. Po to šokiai, kurie tęsis iki 3 val. ryto. Studentiška nuotaika, baras, užkandžiai ir gėrimai. Vakaro metu bus įvairių staigmenų. Prašoma bilietus įsigyti iš anksto, nes vietų skaičius yra ribotas.

Ir Garšvai atsiėmė gimines iš Europos

Retai kuri lietuvių amerikiečių šeima atsisako ištiesti pagalbos ranką savo giminėms Europoje. Daugelis lietuvių tremtinių, turinčių giminių Amerikoje, jau seniai atvykę ir įsikūrę.

Štai, Juozas ir Kazimiera Garšvai neseniai atsiėmė iš Europos savo gimines — Leono, Eleonoros ir Kęstučio Ramančionių šeimą. Laikinai, iki atsiras butas, Ramančioniai apsigyveno Garšvų namuose. Eleonora Ramančionienė yra Juozo Garšvos brolio duktė. Jos vyras, Leonas Ramančionis, Lietuvoje turėjo valdinę tarnybą. Bet Garšvai ypač lepina 7 metų Kęstutį Ramančioniuką, kuris jau lanko mokyklą ir pradeda kalbėti angliškai.

Prieš porą metų Garšvai yra atsiėmę kitus gimines iš Europos.

GALIMYBĖS PROFESIONALAMS ĮSIKURTI AMERIKOJ

Amerikoje gyvenantieji buvusieji DP mokslininkai ir profesionalai, kurie arba neturi darbo arba nedirba savo profesinėje srityje, susilaukė naujos agentūros paramos. Tai Emergency Council for Displaced European Professionals.

Lietuviai DP profesionalai gali įsiregistruoti ir gauti ankietas iš p. Edwin R. Armstrong, Executive Director, 130 East 22 Street, New York 10, N. Y.

Operetės choras pradeda darbą

Šį penktadienį, spalio 28 d., operetės choras pradėjo savo pirmąsias repeticijas su nauju vadovu, neseniai iš tremties atvykusiu kompozitoriumi prof. K. V. Banaičiu.

Repeticijų pradžia 8 val. Piliečių Klubo patalpose. Kviečiami atvykti buvę operetės choro dalyviai ir visi kiti, lietuviai dainos mėgėjai, dalyvavę choruose.

NEOLITUANŲ SUKAKTIS

Neolituanai ruošiasi minėti savo 27 metų sukaktį. Minėjimas įvyks lapkričio 5 d. Logan Inn salėje, Atlantic Ave. ir Logan St. kampas, East New Yorke. Kviečiami dalyvauti korporantai, filisteriai ir draugiškų korporacijų atstovai.

MASPETHO ŽINIOS

Maspetho Lietuvių Piliečių Klubas kartu su Klubo Moterų skyrium surengė bazarą, įvykusį spalio 14—17 d.d. Bazaro pelnas eis Lietuvių Auditorijos statybos fondui. Televizijos aparatą laimėjo Jonas Kabašinskas, šaldytuvą — Povilas Kubilius, skalbimo mašiną — Purienė.

Keturias dovanas po 25 dol. laimėjo: A. Visminas, Robert Ambrozaitis, Ig. Pažūsis ir Mary Blecka.

Pirmininkas Petras Mikalauskas ir vicepirm. F. Jočis bendrai su kitais direktoriais ir Klubo Moterų skyriaus narės sunkiai dirbo, kad šis bazaras pavyktų.

Liet. Pil. Klubo mėnesinis susirinkimas bus spalio 28 d., 8 val. vak., Klubo salėje, 60-39 56 Drive, Maspeth, N. Y.

TRISDEŠIMT PENKI METAI BIZNYJE

Kas nežino B. J. Schegaus-Sčegausko, nekilnojamų nuosavybių biznieriaus, draudimo bendrovių agento ir veikėjo? Bet, ar Brooklyno lietuviai,kurie nuolat su reikalais kreipiasi į B. J. Schegaus, turintį savo raštinę 195 Grand St., žino, kad šis populiarus biznierius šiemet mini savo jubiliejų? Taip, jau 35 metai, kai B. J. Schegaus šioje srityje patarnauja lietuviams ir kitataučiams.

B. J. Schegaus į šią šalį atvyko 1904 m. Atvykęs, kaip ir visi ateiviai, Sčegauskas dirbo dirbtuvėje. Gal jis būtų ilgiau ten pasilikęs, jeigu 1914 m. jo nebūtų ištikusi nelaimė. Jis buvo sužeistas. Sčegauskas buvo priverstas atsisakyti nuo darbo dirbtuvėje, kur jau tais laikais jis gaudavo 40 dol. algos savaitėje. Bet, kaip sakoma, nėra to blogo, kas neišeitų į gerą. Jau tais pačiais metais jis išlaiko kvotimus ir gauna New Yorko valstybės leidimą praktikuoti nekilnojamų nuosavybių biznį, draudimą ir t. t. Netrukus jis jau kitus lietuvius lavina toje srityje.

Būdamas tame biznyje, kuris šiandien jau yra vadinamas profesija, B. J. Schegaus nepasitraukia ir iš lietuviško visuomeninio gyvenimo bei jo veiklos. Jis renkamas įvairių, pačių įtakingiausių, vietos lietuvių draugijų bei klubų pirmininku ir t. t. Savo įgimtu taktu ir rimtumu jis visur užsitarnauja žmonių pagarbos. B. J. Schegaus, kaip visuomenės veikėjo, rolė ypač išryškėja, jam tapus Vienybės B-vės prezidentu. Jis Vienybės leidėjų priešakyje atsistoja kaip tik pačiais sunkiausiais depresijos laikais, kada laikraščiui tenka kovoti su ekonominėmis bei finansinėmis kliūtimis. Nežiūrint to, jo laikais Vienybė tampa dienraščiu.

Tų 35 metų laikotarpyje Sčegauskui teko matyti viską — gero ir blogo. Bet, anot jo paties, "reikia kovoti su gyvenimu". Praeitą pavasarį B. J. Schegaus vedė Ievą Bajoriene, velionio Prano Bajoro našlę. Tai įvyko lygiai po 10 metų nuo jo žmonos Viktorijos mirties. Dabar B. J. Schegaus vėl su naujomis viltimis žiūri į ateitį. Taigi, šio jubiliejaus proga mes linkime jam sveikatos ir sėkmės.

KREPŠINIO RUNGTYNĖS

Lietuvių Atletų Klubo krepšininkai šį šeštadienį, spalio 29 d., pirmenybių rungtynes žaidžia 6,45 val. vak. Priešininku bus viena pačių stipriųjų Church League komandų. Žaidžiama YMCA namuose, Marcy Ave. ir South 9th St. kampas.

Liet. Tremtinių Studentų Atstovybė New Yorke
ruošia
KONCERTĄ — BALIŲ
ŠEŠTADIENĮ, SPALIO 29 D. 1949 M., 7 v. v.
Bus meninė programa, kurią atliks geriausios vietos meninės jėgos, taip pat bus iškilmingoji L. T. Studentų Tradicinė dalis.
Šokių metu gros A. Jezavito vadovaujama lietuviškoji kapela. Be to, bus daug šokių konkursų ir kitų įvairių studentiškų pramogų
Baras su skaniais užkandžiais
PUIKIOJE KNAPP MANSION SALĖJE
554 Bedford Avenue, Brooklyn, N. Y.
BILIETUS GALIMA GAUTI IŠ ANKSTO PAS VISUS STAMBESNIUS LIETUVIUS BIZNIERIUS IR L.T.S. ATSTOVYBĖJE, 350 KEAP ST., BROOKLYN 11, N. Y.
ĮŽANGA $1.50
Visas pelnas skiriamas lietuvių studentų šalpai

Anthony J. Weslan
(Vizlanskas)
ADVOKATAS
16 Court St., Brooklyn, N. Y.
MAin 5-1260

John W. Ansell
ADVOKATAS
15 PARK ROW
NEW YORK CITY
Ofiso tel.: WO 2-3497 Namų tel.: NE 9-5689

STANLEY ZUBAVIČIUS
Advokatas įvairiems biznio ir taksų reikalams.
111 Ainslie St.,
Brooklyn 11, N. Y.
EVvergreen 4-3049

CLEMENT A. VOKET-VOKIETAITIS
ADVOKATAS
41-40 74th Street
JACKSON HEIGHTS, N. Y.
Tel. NEwtown 9-5972

ANTANAS DIRŽULAITIS
Lietuviška Kirpykla
Įsteigta 1909 m.
131 GRAND STREET
BROOKLYN, N. Y.

MAISTO KRAUTUVĖ
J. Jokubauskas, Sav.
291 Maujer St.
Brooklyn, N. Y.
EV 4-9579

David Loeber
Laisniuotas Plumeris
ANGLIŲ IR ALIEJAUS šildymo insteliacijos
432 BEDFORD AVENUE
BROOKLYN, N. Y.
Stagg 2-7066

Anthony V. Grunskis
Furtinure Shampooing
Drabužių valymas
Darbas atliekamas per 4 valandas.
Ridgewood Tailor
583 Metropolitain Ave.,
Brooklyn, N. Y. HE 3-5960

STEPHEN BREDIS, JR.
ADVOKATAS
197 Havemeyer Street,
Brooklyn 11, N. Y.
Tel.: EVergreen 7-9394

REPUBLIC WINE & LIQUOR STORE
DIDELIS PASIRINKIMAS VYNO IR LIKERIO
X. Strumskis, sav.
322 UNION AVENUE
Brooklyn, N. Y.
Tel. EVergreen 7-2089

DAvenport 6-0259
RALPH KRUCH
FOTOGRAFAS
65 - 23 Grand Avenue
Maspeth, N. Y.

DeKALB TAVERN
VYNAS, LIKERIAI, ALUS
A. SINUS, sav.
352 Onderdonk Avenue
Brooklyn, N. Y.

BROOKLYNO LIETUVIAI GYDYTOJAI

DR. JOHN WALUK
161 No. 6-th Street
VALANDOS:
8 — 10 ryte
1—2 popiet
6—8 vakare
Tel. Evergreen 8-9229

DR. BLADAS K. VENCIUS
(DANTŲ GYDYTOJAS)
499 Grand Street
VALANDOS:
9 — 12 ryte
2 — 9 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. ofiso STagg 2-0706
Namų —Jamaica 6-3833

DR. A. PETRIKA
(DANTŲ GYDYTOJAS)
221 So. 4-th Street
VALANDOS:
9—12 ryte
1—8 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. EVergreen 7-6868

ANTHONY GRIGALIS
GENERAL CONTRACTOR
STATOMI ĮVAIRŪS GYVENAMIEJI NAMAI vasarnamiai, bungalows, ir taisomi bei dekoruojami nauji
MŪSŲ KAINOS VISIEMS PRIEINAMOS

Dėl pavyzdžių ir platesnių informacijų kreipkitės šiuo adresu:
63-26 53rd DRIVE MASPETH, L. I. N. Y.
Tel.: NEwtown 9-3215

V. A. BUDRAITIS
REAL ESTATE & INSURANCE
Sąžiningas patarnavimas
8552 102 Street Richmond Hill, N. Y.
VIrginia 9-6773

Peist Lane Drugs, Inc.
VAISTINĖ
Visokie vaistai, kosmetika, viskas kas reikalinga kūdikiams — žemiausiomis kainomis
Pildome receptus
405 S. 4th STREET BROOKLYN, N. Y.
Tel. EVergreen 7-6238

Naujai įrengta ir pagražinta
ALLIANCE HALL
(Buvusiame Vienybės name)
RESTAURANTAS IR BARAS
Puošni salė bankietams, vestuvių pokyliams, susirinkimams ir kitokioms pramogoms
Wm. Kincheloe, Savininkas
195-7 GRAND STREET BROOKLYN, N. Y.
Tel.: EV 4-9352

KINGSLAND INN
Al. J. Grunskis, Sav.
Įvairūs svaiginamieji gėrimai.
Šviežias maistas pietums ir kitokiems užkandžiams.
Salė susirinkimams ir šiaip pobūviams
Televizija.
148 Kingsland Ave. Brooklyn 22, N. Y.
Tel. EVergreen 4-8918.

MIČIULIO RŪBŲ KRAUTUVĖJE...

Jūs galite gauti paltų ir siūtų žemesnėmis kainomis, negu bet kurioje New Yorko krautuvėje.
Bet, svarbiausia, jūs čia turite tą patį, šimto procentų vilnos ir pirmos rūšies darbo drabužių pasirinkimą. Nueikite persitikrinti!
E. P. MITCHELL CO.
Manufactures of
FINE CLOTHES FOR MAN
1245 BROADWAY BROOKLYN 21, N. Y.
GL 5-2246
(Green Ave. kampas, pirmame aukšte, vienas blokas nuo Gates Ave. stoties, važiuojant Broadway BMT Linija).